

Hodnotíme programové prohlášení vlády

4. DUBNA 2022 - Nová vláda Petra Fialy získala v Poslanecké sněmovně důvěru 13. ledna 2022 s programovým prohlášením čítajícím osmnáct kapitol od veřejných financí po legislativu. V tomto minisborníku Liberálního institutu, který jsme nejprve publikovali postupně jako články na webu, se naši analytici a spolupracovníci dívají na jednotlivé kapitoly dle své expertizy a hodnotí programové prohlášení z pohledu Liberálního institutu.

Liberální institut má čtyři hlavní cíle:

- svoboda jednotlivce
- vláda s omezenými pravomocemi
- volný trh
- mír

Díváme se, jak se vláda ODS, KDU-ČSL, TOP 09, STAN a Pirátů těmto cílům přiblíží, nebo jak se od nich vzdálí.

Kolektiv autorů Liberálního institutu

Magdalena Šuterová, Pavel Peterka, Jan Mošovský, Tereza Urzová, Dominik Stroukal, Michal Světek, Martin Pánek, Ondřej Vanáč, Filip Blaha, Jakub Skala, Marek Šoška, Jiří Červenka, Filip Blaha, Natálie Vaicová

Liberální institut

Český nezávislý think-tank založený v únoru 1990. Svoboda jednotlivce, minimální vláda, volný trh a mír.

Obsah

1. Veřejné finance	2
2. Průmysl a obchod	3
3. Sociální a rodinná politika.....	6
4. Zdravotnictví.....	9
5. Vzdělávání a sport	12
6. Věda, výzkum a inovace	13
7. Kultura	15
8. Zahraniční politika	16
9. Evropské záležitosti	21
10. Obrana	23
11. Vnitřní bezpečnost a veřejná správa.....	25
12. Digitalizace	26
13. Regionální a místní rozvoj	29
14. Doprava.....	31
15. Zemědělství.....	33
16. Životní prostředí	36
17. Spravedlnost a právo	38
18. Legislativa.....	41

1. Veřejné finance

Magdalena Šuterová

Kapitola věnovaná veřejným financím je právem na prvním místě programového prohlášení; obecně proto, že obsahuje rozpočet, tj. fakticky nejsilnější nástroj fiskální politiky, a konkrétně proto, že současný stav veřejných financí je přinejmenším neudržitelný. Připomeňme, že v letech 2020 a 2021 dosáhly schodky státního rozpočtu okolo 6 % HDP. To sice bylo do jisté míry ospravedlnitelné výdaji spojenými se snahou zmírnit dopady pandemie, ale pro rok 2020 byl rozpočet jako schodkový už plánován. Nová vláda se ve svém programovém prohlášení zavazuje snížit rozpočtové schodky, a většina cest, jimiž toho chce docílit, si zaslouží pochvalu a podporu. Stejně tak zmiňuje věci, které zjevně mají potenciál zlepšit život občanů i firem. Doufejme však, že u dalších z bodů vláda nakonec zůstane jen u slibů.

Začněme plusy. Nová vláda věnuje velký prostor fiskální odpovědnosti, a to zejména úpravami výdajové strany rozpočtu. Doslova píše, že chce „šetřit na státu, ne na lidech“; snad se bude držet hlavně první poloviny motto. Chce zohlednit rezervy při chuti zvyšovat výdaje, což naznačuje snahu o cyklicky vyrovnaný rozpočet, a to si rozhodně zaslouží pochvalu. Chce také zavést daňovou brzdu, a tím zabránit státu lepit děravý rozpočet nekonečným zvyšováním daní. Tento nápad si zaslouží velkou podporu, rádi uvidíme dřívější (nebo alespoň ne pozdější) data Dne daňové svobody. Z hlediska příjmů lze opatrně vyzdvihnout snahu o zrušení daňových výjimek, při ideálním scénáři by se snížila progresivita daní. Stejně tak zní poměrně pozitivně snaha o odstřížení firem z daňových rájů od veřejných peněz. Ostatně, z hlediska napojení některých firem na státní peníze chce vláda více kontrolovat získávání peněz ze státního rozpočtu, a tak doufejme, že celý systém dotací a investičních pobídek alespoň trochu zeštíhlí.

Pozitivní očekávání mohou mít i domácnosti a firmy. Vláda chce snížit daňovou zátěž fyzických osob valorizací slevy na poplatníka, a také zavést daňové prázdniny. Firmy potěší, že chce zrušit EET, a zvýšit hranici pro povinnost registrace k DPH. Chce také efektivní (a tedy levnou) daňovou správu, jíž chce dosáhnout sjednocením inkasního místa či eliminací výkazních povinností, či už zmiňovaným zrušením EET. Výsledky těchto politik, doufejme, uvidíme v poklesu [Indexu byrokracie](#).

Pochvalu si také zaslouží záměr revize regulace cen, vyznění tohoto bodu je směrem ke snížení počtu regulovaných cen. Stejně tak musíme vyzdvihnout to, že vláda chce zavést systém zpětné kontroly efektivity vynaložených výdajů. Pokud toto bude alespoň připomínat audit, je to rozhodně velmi dobrý krok směrem k efektivnějšímu státu, a doufejme v jeho naplnění.

Nová vláda však slibuje i věci, které si zaslouží nesouhlasnou vlnovku. Velký prostor vláda věnuje zdržování zisků firem v ČR, a zdá se, že toho chce dosáhnout za každou cenu. Rozhodně by neměla podpořit globální zdanění OECD. Při bližším prozkoumání tohoto systému se ukazuje, že se má jeho implementaci dosáhnout danění zisků tam kde vznikly, a také se má zavést globální

minimální efektivní daň. Jinými slovy, vláda chce podpořit vytvoření daňového kartelu, a tedy potlačit daňovou konkurenci. Doufejme, že předtím zavede slibovanou daňovou brzdu, a to takovou, že nízkou. Není jasné, jak přesně zní „otázka odlivu dividend do zahraničí“, ale zřejmě to vláda považuje za problém. „Zvýhodnění reinvestic“ je nicméně druhé nejlepší řešení, s jakým mohla přijít; první by bylo neúčastnit se daňového kartelu. Vláda slibuje také tvrdé zakročení proti nelegálnímu hazardu. To by mohla elegantně obejít jeho legalizací; jako bonus by tím zmenšila rozsah šedé ekonomiky, k čemuž se také zavazuje. Vláda chce také zasahovat do spotřebních daní, ale vůbec není jasné, jak mají spotřební daně „zohledňovat škodlivost“. S trochou cynismu by pak měla být spotřební daň zatížena spotřební daní. Vláda se chce také „soustředit na výzvy spojené s environmentálními cíli“, což je poměrně vágní formulace. Doufejme, že cestou není zákaz spalovacích motorů, ale naopak třeba daňová úleva při využití alternativních paliv, jak je naznačeno ve formulaci „motivace firem k ekologickému provozu“ o několik bodů programového prohlášení výše.

Snaha o ozdravení veřejných financí je rozhodně chvályhodná a nutná, a je dobře, že si vláda tento problém dobře uvědomuje, a zavazuje se k jeho řešení. Je také dobře, že se jeho řešení zřejmě pokusí provést zeštíhlením a zefektivněním státu. Doufejme, že při snaze o efektivnější stát nezbyde čas na zjišťování škodlivosti předmětů spotřební daně. Účinnost opatření ve veřejných financích je cílená k 1. lednu 2024, vláda si tedy řekla o dva roky, po nichž mají být vidět výsledky její práce. Očekávání jsou vysoko, držme jí (i si) palce.

Ing. Magdalena Šuterová je externí spolupracovnicí Liberálního institutu a doktorandkou na ESF MUNI.

2. Průmysl a obchod

Pavel Peterka

Průmysl se v posledních měsících a letech ukázal jako důležitý tahoun české ekonomiky, který pomáhal držet zemi v chodu i přes těžkou situaci, kterou s sebou pandemie a protipandemická opatření přinesla. Sektor průmyslu je v České republice často skloňovaným tématem, protože jeho přidaná hodnota představuje 30 % hrubého domácího produktu. Průměr Evropské unie je pro srovnání zhruba 22 % HDP. Není proto překvapením, že má průmysl v programovém prohlášení nové vlády vlastní kapitulu.

Průmysl a Green Deal

Tzv. Zelený úděl je v oblasti průmyslu téměř všeobjímající plán, který má skrze řadu obrovských investic, limitů, standardů, licencí a dalších nástrojů pomoci s transformací evropské ekonomiky na ekonomiku zelenou. Jedná se o obrovské změny, které se nejvíce dotknou průmyslových zemí a zemí s na emise náročným energetickým sektorem. Česká republika patří do obou kategorií.

Možná i proto se první bod programového prohlášení v kapitole průmyslu věnuje právě Green Dealu. Tato část programu ale bohužel nenabízí žádná v opozici připravovaná řešení. Spíše pak popisuje jednotlivé kroky RIA (tzv. hodnocení dopadů regulace). Obdobou RIA ale v současnosti už zásadní návrhy typu Zeleného údělu a jeho součástí probíhají. Těžko v této oblasti hledat novinky, či nově vytyčený směr, který by vedl ke zlepšení pozice České republiky v průběhu transformace.

Program dále hovoří o budování digitálních dvojčat. Ta mají pomáhat s urychlením stavebního řízení, které je v České republice dlouhé, neefektivní a způsobuje řadu problémů jak v sektoru byznysu, tak i v oblasti bytové výstavby. Jakékoliv zlepšení lze proto hodnotit pozitivně. Dalším diskutovaným návrhem je mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, který až nepříjemně připomíná formu cla pro zboží vyrobené mimo EU. Tolik k podpoře volného obchodu. Ten se při diskusi o transformaci evropské ekonomiky zdá být až na druhé koleji. Důvodem je zcela evidentní ohrožení konkurenceschopnosti celých sektorů ekonomiky v České republice a Evropě spojených se zaváděním nových pravidel Zeleného údělu. Nová cla pak mají chránit ohrožené sektory.

Energetika a klimatické cíle EU

Energetika je dalším sektorem, který čeká zásadní zelená transformace. A plánovaná transformace je naprosto zásadní. Dle současných energetických plánů bude v roce 2030 Česká republika vyrábět pouze 16,9 % elektrické energie z obnovitelných zdrojů, což je nejméně v Evropské unii. Pro srovnání, v Polsku, kterému patří mezi špinavými energetickými sektory v současné době prim, hovoří plány o 31,8 %. Výroba elektřiny by v České republice v roce 2030 měla být stále pokryta ze 47,4 % fosilními zdroji energie. I proto má být dle odhadů česká produkce elektřiny druhou nešpinavější v rámci EU v roce 2030, kdy očekávaná intenzita emisí na elektrickou produkci (gCO₂/KWh) dosahuje hodnoty 425, zatímco průměr EU je 153 gCO₂/KWh.¹

Čas na transformaci českého energetického sektoru běží. Vláda proto slibuje aktualizace Státní energetické koncepce ČR s ohledem na vytyčené klimatické cíle EU. Vzhledem k dlouhým jednáním, které probíhají už několik let je alarmující, že termín této aktualizace je stanoven na konec roku 2023. Obavy, že tato aktualizace bude šita horkou jehlou, proto stoupají. Pro chod země a ekonomiky je přitom naprosto zásadní stabilní energetická síť se stabilními zdroji energie.

Budoucnost energetiky ČR pak má stát na kombinaci jaderné energie, OZE a plynu. Významný posun v otázce zařazení jádra mezi čisté zdroje energie na evropském poli lze vnímat jako krok v souladu s plánem a plněním daných slibů v oblasti jaderné energetiky. Bez jeho zařazení by situace v ČR byla podstatně více komplikovaná a na tuto variantu nejsme zřejmě připraveni.

---

¹ <https://ember-climate.org/project/necp7/>

Souběžně programové prohlášení hovoří o pokračování a zavádění nových zelených programů na podporu výstavby jednotlivých OZE a zavádění principů tzv. komunitní energetiky, kdy oboje bude mít na skladbu energetického mixu v ČR spíše marginální vliv.

Další body programového prohlášení se věnují zároveň růstu významu zemního plynu v české energetice a snížení geopolitické hrozby spojené se závislostí na jeho dodavatelích. Tyto problémy lze v současnosti bez námahy sledovat v rozsáhlých studiích, mediích i na běžných vyúčtování za spotřebu energií. Alternativou standardních dodávek skrze plynovody má být dle prohlášení LNG, které se v současné době dováží z USA. To však v současné době není tím zázračným řešením, protože evropské kapacity na jeho zpracování nejsou pro tyto účely dostatečné. Řešení tohoto problému je velmi komplikované a časově náročné. V programu se o konkrétních krocích bohužel nedočteme. Obecně se příliš nedočteme o konkrétních krocích plánované transformace českého energetického sektoru a o vyrovnání se s možnými negativními dopady, jako je např. významný růst cen energií.

Podpora podnikání

V kapitole prohlášení o podpoře podnikání lze vidět četné zkušenosti členů nové vládní koalice. Řada slibů, i přestože nemají konkrétní podporu, míří na důležité oblasti. Jako příklad lze uvést zavedení už dlouho očekávané možnosti vedení účetnictví a daňové evidence v eurech. Vyzdvihnout lze obecnou snahu o snížení administrativní zátěže podnikání, která pokud odečteme vlivy pandemie a protipandemických opatření v rámci České republiky klesá. Významná část této snahy je spojena s využitím moderních technologií a je proto dále popsána v kapitole digitalizace.

Opatrně však nahlížejme na slibované podpory inovačního prostředí, malých a středních podniků, projektů s vysokou přidanou hodnotou, modernizace průmyslu, budování telekomunikačních sítí, nových technologií, exportu apod. Záměry těchto slibů jsou jistě dobré. Využití moderních technologií je klíčem pro dosažení vyšší produktivity a přidané hodnoty v ekonomice, která se podepíše na vyšší životní úrovni. Obavy z těchto programů lze glosovat jako „mysleli to dobře, ale dopadlo to jako vždy“. Strach posilují některé v minulosti představené dotační programy, které stály spoustu peněz daňových poplatníků a v lepším případě akorát nevedly k naplnění vytyčených cílů.

Ing. Pavel Peterka je spolupracovníkem Liberálního institutu a hlavním ekonomem finanční skupiny Roklen.

3. Sociální a rodinná politika

Jan Mošovský

Úvodem ke kapitole o sociální politice je třeba říct, že ačkoliv máme jako liberálové obecně averzi k velkému sociálnímu státu, nelze ignorovat skutečnost, že pandemie zasáhla velkou část Čechů, ať už přímo na životní úrovni a jejich možnostech pracovního uplatnění, nebo je připravila o úspory. Programové prohlášení správně zmiňuje i vyšší míru inflace, která spořicím Čechům rovněž nepomohla. Opatření také zasáhly s větší silou některé regiony a některé sektory české ekonomiky. Je proto na místě, aby sociální politika byla po dvou letech pandemie důležitou částí programu nové vlády, stejně jako dlouho slibovaná reforma důchodového systému.

Co naopak nemá v programovém prohlášení jakékoliv liberální vlády co dělat je rodinná politika, natož aby byl o téma rodiny prodloužen název resortu MPSV; tato oblast života by měla být zcela věcí jednotlivců. Ve vládě spojující konzervativní i liberální strany může jít o jeden z třech bodů, a udělení resortu Marianu Jurečkovi i návrh jeho přejmenování může být indikací, který z náhledů v této oblasti nejspíše bohužel převládne.

Rodinná politika a zaměstnanost

Nejedná se o jedinou problematickou oblast vládního programu. Flexibilní úvazky například jsou skvělým benefitem, ke kterému se v pandemii uchýlila řada firem, a kde možné, stát by je mohl začít nabízet svým zaměstnancům. Nedává však smysl, aby stát flexibilní úvazky dotoval jinak, než zjednodušováním pracovně-právní administrativy. Jinak pouze přispívá k umělému přesouvání pracovní síly z pozic, kde třeba flexibilní úvazky nejsou snadno možné, ačkoliv se jedná o společensky důležité pracovníky.

Kritizovat musíme také několikrát zmíněnou podporu *kurzarbeitu* a kratších úvazků, které pouze rozprostírají nezaměstnanost. Pandemie je pomalu na odchodu a v běžném pořádku a stavu mizivé nezaměstnanosti nemá dotování nástroje udržujícího podzaměstnanost místo.

Automatická valorizace minimální mzdy daná zákonem je jedním z nejvíce ambivalentních návrhů v celé sekci. Samo o sobě navyšování minimální mzdy není dobrým krokem, a nejlepší by bylo minimální mzdu úplně zrušit, nebo nechat ustrnout na současné výši a nechat inflaci, aby vykonala své. Na druhou stranu valorizace pouze o inflaci by mohla minimální mzdu udržet na současné relativně nízké výši, kdy zasahuje pouze zlomek zaměstnanců, a uchránit jí před populistickým zvedáním. Pokud by pak do budoucna nebylo možné změnit minimální mzdu či míru valorizace pouhým nařízením vlády, jednalo by se navíc o dobrou pojistku vůči budoucím levicovějším vládám.

Na druhou stranu dobrým krokem je zjednodušení a digitalizace administrativy v oblasti zaměstnanosti, sociálních dávek, či podpory zaměstnavatelů ve vztahu se státem. Slibovat si od tohoto kroku zásadní úsporu pro stát je však naivní. Přestože je pravda, že méně času papírováním

sociálních dávek umožní například uchazečům o práci aktivněji se věnovat hledání nové práce či rekvalifikaci, úspora byrokracie se zaměstnanci, byť chvályhodná, ušetří dle našeho [Indexu byrokracie](#) malé firmě méně než tři hodiny na pracovníka měsíčně, a to při jejím snížení na nulu.

Jednoznačně dobré kroky jsou také zvýšení limitů pro DPČ a DPP, a zjednodušení podmínek pro imigraci pracovníků, která by pochopitelně měla být [umožněna v co největší míře](#).

Rodina

Nemalá část programu se věnuje již zmíněnému tématu rodiny, a to zejména skrze dotování rodin s dětmi. To jednak nepřímo službami, jako podporou a zřizováním dětských skupin, kroužků a volnočasových aktivit, stejně jako přímo „*nastavením finanční podpory podle věku dítěte a náročnosti péče*“, které lze těžko chápat jinak než celkové zvýšení příspěvků na děti. Podobné kroky jsou znakem vnitřní ideové rozporuplnosti pravicových konzervativních vlád.

Přesto lze v programovém prohlášení k tématu rodina najít i dobré návrhy. Mezi ně patří rozšíření dostupnosti paliativní péče, pomoci ohroženým dětem, či podpora pěstounů; dokud tyto oblasti zůstávají téměř výhradně provincií státu, je namístě, aby byly zajištěny funkčně a dostupně.

Programové prohlášení také slibuje „upřednostňování vyrůstání dětí v rodinách namísto v ústavech“. V této souvislosti nejde nezmínit markantně chybějící problematiku manželství osob stejného pohlaví. Jediný bod celého prohlášení, který se tomuto tématu věnuje, je vágní zmínka v kapitole Právo, slibující „úpravu právních podmínek pro registrované partnery“. Přitom je to právě umožnění adopce stejnopohlavními páry, které může zvýšit počet možných adoptivních rodin, stejně jako by šlo o zásadní krok k [zrovnoprávnění různých forem rodin](#). Je škoda, že programové prohlášení i obsazení resortu v tomto ohledu nevzbuzuje velké naděje, a že [konzervativnější vládní strany](#) zatvrzele trvají na středověké představě rodiny.

Sociální služby a sociální dávky

Oblast sociálních dávek je pro středo-pravicové vlády obecně náročná, jelikož část jejich voličů si přeje od vlády dostat více na příspěvcích či službách, zatímco zbytek jí každé takové navýšení bude vyčítat. Tuto rozpolcenost reflektují i mimořádně vágní sliby pro tuto oblast.

Kroky jako „respektování regionálních potřeb“ nebo „zajištění spravedlivého odměňování pracovníků v sociálních službách“ zní jako principy, které měly v sociální politice být vždycky. Eliminace byrokratických a administrativních břemen, transparentnost a digitalizace komunikace s úřady, nebo propojenost resortních úřadů či podpora dostupnosti technologií všechny zní jako dobré kroky, ale opět se nejedná o nic nového či příliš konkrétního.

Vzhledem k vágnosti celé sekce nelze najít žádný vyložené špatný krok, u mnoha návrhů bude do značné míry záležet na to, v jaké formě budou nakonec implementovány. Jako jednoznačně dobrý krok hodnotíme odstranění bodů zlomu z dávkových a daňových systémů.

Důchodový systém

Kritika nereformy důchodového systému minulou vládou byla jedním z volebních témat současné vládní dvoj-koalice. Je tedy škoda, že na více informací o slibované reformě si budeme muset počkat až do roku 2023, do kdy vláda slibuje připravit specifický návrh.

Předběžně se však bude jednat o trojpilířový systém s dobrovolnou složkou z vlastního spoření do státního fondu, „zásluhovou“ složkou vypočítanou na základě odvodů a počtu dětí, základní složkou. Nelze tedy na základě dostupných informací říct, že by se jednalo o skutečně novátorskou reformu. Programové prohlášení navíc slibuje, že i samotná základní složka se oproti současnému stavu zvýší a věk odchodu do důchodu se sníží. Je tedy otázkou, jaký problém podobná reforma nereforma vyřeší, pokud se za ní neskrývá zároveň zvýšení odvodů.

Naopak dobrý nápad je podpora pracujících důchodců. Důchodci setrvávající v zaměstnání nadále odvádí odvody, a v podstatě si tak jen svou práci přendávají peníze z pravé kapsy do levé. Pokud logika současného systému tkví v tom, že člověk určitý počet let platí důchodové „pojištění“, které následně čerpá, neměl by již od důchodového věku být povinen do systému dále přispívat.

Spravedlivě zní i aplikování změn na již současné poživatele důchodů, pokud jsou změny k jejich prospěchu, nebo možnost dobrovolného společného vyměřovacího základu manželů – za absence rovného manželství všech osob však jde zároveň i o prohloubení diskriminace registrovaných partnerů.

Kuriózní nápad v sekci důchodů, o kterém [jsme již jednou psali](#), je pak možnost platit 1 % svého důchodového pojištění rodičům nebo prarodičům. Rozumíme myšlence, že děti a vnuci pak mají možnost podporovat své příbuzné navíc k jejich důchodům, což velká část z nich již dělá. Proč však prostě nesnížit důchodové pojištění o to jedno procento a nenechat lidi, ať s penězi naloží dle libosti, než vymýšlet zbytečný a administrativně komplikovaný krok.

V krátkém shrnutí tedy jako nejlepší a nejhorší návrhy ze sekce Sociální a rodinné politiky hodnotíme následně:

Nejlepší nápady

- Digitalizace a zjednodušení administrativy zaměstnanců a sociálního systému
- Zvýšení limitů pro DPP a DPČ
- Zjednodušení podmínek pro najímání pracovníků ze zahraničí

Nejhorší nápady

- Umělé udržování kurzarbeitu a podzaměstnanosti
- Dotování flexibilních úvazků
- Důchodová nereforma

Nejdivnější nápad

- Přejmenování resortu MPSV přidáním rodiny.

Jan Mošovský, M.Sc. je ředitelem výzkumu Liberálního institutu a Programs Associate v European Students for Liberty.

4. Zdravotnictví

Tereza Urzová

V oblasti zdravotnictví se nová vláda zaměřuje na mnoho problémových bodů současného zdravotnictví. Nezaměřuje se jen na problematiku epidemie covid-19, což je myslím zásadní, jelikož během pandemie bylo mnoho velice palčivých problémů zdravotnictví upozaděno a programové prohlášení reflektuje, že se má vyjádřit k oblasti zdravotnictví jako celku na celé příští působení této vlády.

Klíčovými body prohlášení jsou zejména orientace na lékařskou i nelékařskou preventivní péči, digitalizaci zdravotnictví a nově chce vláda i zahájit diskuzi o potřebě a vhodnosti cenové konkurence pojišťoven a zavedení možnosti dobrovolného doplňkového připojištění.

Otevření prostoru pro konkurenci v pojišťovnictví a možnost připojištění považuji za velice důležitý krok, který může při správné implementaci zdravotnickému systému ohromně pomoci – a to jak přivedením dalších finančních prostředků do systému, tak i efektivnější cenotvorbě a umožněním pacientům převzít mnohem více zodpovědnosti za své zdraví a aktivně se svému zdraví věnovat. Zdravotnictví je centrálně řízený sektor provozovaný státem, což bohužel vede k tomu, že je drahé a neefektivní, jelikož se nedokáže samoregulovat skrze tržní mechanismy. Prohlášení pak považuji za velice opatrné v tom, že přímo nezmiňuje i zvažování spolupráce pacienta na některých typech péče. Těžko říct, jestli vláda usuzuje, že na diskuzi o tomto tématu doposud není naše společnost připravena, nebo se touto cestou vydávat vůbec nechce. Do budoucna však myslím, že je toto téma nevyhnutelné. Medicína jako obor se neustále posouvá dopředu, a to jak technologicky, tak i novým poznáním a postupy. Všechny nové diagnostické a terapeutické metody jsou však finančně náročné; navíc žijeme ve světě omezených zdrojů a nelze všechny naše zdroje alokovat do zdravotnictví, protože by pak chyběly jinde – třeba ve školství nebo bezpečnosti. Pro finanční stabilitu systému tedy bude nutné do budoucna celé financování

revidovat tak, aby bylo efektivní a umožnilo pacientům z péče co nejvíce profitovat tak, aby zároveň bylo možno adekvátní péči hradit co nejširší skupině osob.

Druhý mechanismus, který může systém celkově zefektivnit, je pak umožnění konkurenceschopnosti pojišťoven. Dnešní systém pseudo-konkurence zdravotních pojišťoven nedává moc smysl, jelikož pojišťovny si mohou konkurovat pouze omezeně zejména v bonifikačních programech pro pacienty. Pokud by se pojišťovnám umožnilo navzájem si tržně konkurovat, vznikl by mnohem větší tlak pojišťoven na to, aby byla kontrola nad cenami péče a materiálu, ale zároveň by musely své pojištěnce motivovat k tomu, aby u své pojišťovny zůstali a neodešli ke konkurenci. Opět i zde vnímám velký prostor pro zapojení pacientů do realizace a financování jejich vlastní zdravotní péče. Z programového prohlášení není moc jasné, jaké konkrétní kroky chce vláda v tomto ohledu podniknout, protože otázka zdravotních pojišťoven je velice komplexní a jedná se o běh na dlouhou trať, navíc pro opravdové otevření konkurenceschopnosti musí dojít ke změně zdravotního pojištění na tržní (a možná i nepovinné). Jakékoliv nastavení směru k většímu konkurenčnímu prostředí však hodnotím pozitivně.

Oblast, ze které mám naopak obavu, je již zmíněná digitalizace zdravotnictví. Jistě se shodneme, že anamnestické informace o pacientovi uložené na jednom místě, by mohly vést k většímu bezpečí pacienta, zamezily by zbytečnému opakování vyšetření a zejména u akutní péče u pacienta třeba v bezvědomí by mohly pomoci k doplnění zdravotně důležitých informací. Obrovským přínosem dosavadní digitalizace pak je i možnost posílání receptů e-mailem nebo SMS zprávou, případně další možnosti komunikace s lékařem na dálku. Odvrácenou stranou je však obrovské bezpečnostní riziko ať už v podobě úniku dat, tak i ve schraňování informací o pacientovi státem na jednom místě (protože lékařské tajemství a jeho prolomení je jen otázkou konkrétního politicko-filosofického konsenzu společnosti a jeho platnost v dnešní podobě na věky vaků vám nikdo zaručit nemůže). Nešťastné může být i samotné nastavení sdílení informací – myslím, že tato možnost by měla být pacientům nabídnuta jako užitečný nástroj pro zlepšení jejich péče, a pacienti by měli mít možnost se ke sdílení sami na základě svého rozhodnutí buď připojit, nebo nepřipojit. Vhodnou formou rozhodně není to, co jsme viděli u zavádění sdíleného lékového záznamu – že možnost nahlížení lékařů do preskripce byla aktivována automaticky u všech pacientů, a ti, kteří se sdílením nesouhlasili, nebo chtěli své lékové záznamy sdílet jen s omezeným počtem lékařů, si museli poměrně náročně skrze e-identitu nebo eObčanku u SÚKLu tento nesouhlas nastavit. Jako ideální směr digitalizace vidím tedy spíše umožnění další dálkové komunikace – třeba odesílání žádanek na specializovaná vyšetření a podobně.

Jako další problematickou část programu vidím cíl vlády motivovat společnost ke zdravému životnímu stylu v rámci prevence nemocí. Zapojit se mají dle vlády pojišťovny, školy, zaměstnavatelé i neziskový sektor. Mám obavu, aby tato snaha neskončila podobně jako u jiné snahy státu o osvětu společnosti – přinejlepším to bude stát jen hodně peněz ze státního rozpočtu, při nejhorším to ještě mnoho dětí i dospělých otráví a efekt bude spíše opačný (koneckonců poslední taková „úspěšná“ státní kampaň propagovala očkování proti onemocnění covid-19). Tyto

snahy bych ponechala zcela v gesci zdravotních pojišťoven (které tedy programové prohlášení v tomto ohledu rovněž zmiňuje jako zapojené účastníky), protože pokud by se zavedla možnost konkurence mezi pojišťovnami, vznikla by tím i tendence pojišťoven motivovat své pojistníky ke zdravému životnímu stylu efektivně – tedy tak, aby byly v tomto ohledu co nejvíce úspěšné, ale aby zároveň své pojistníky neodradily a ti neodešli ke konkurenci. Vedlejší roli ve zvyšování povědomí o zdraví pak mohou hrát i neziskové organizace, třeba studentské spolky zdravotníků. Politické strany navíc čelí „perverzním motivacím“, protože jejich voliči – ať už z jakékoliv sociodemografické skupiny – často preferují stravu, která není vyloženě zdraví prospěšná. Nemůžeme od stran předpokládat, že v těchto doporučeních půjdou proti preferencím svých voličů.

Ve svém programovém prohlášení vláda deklaruje i rozvoj vzdělávání zdravotníků. Organizace (zejména) před-atestačního vzdělávání je chaotická a pro mnoho mladých lékařů zcela nepřehledná. Často vyžaduje nesmyslné znalosti a zkušenosti s výkony, na jiné vědomosti důraz naopak neklade vůbec. Pro zvýšení kvality zdravotnictví je nutné mít vzdělané a zkušené zdravotníky, které neodradíme nadměrnou byrokracií hned po jejich nástupu do oboru; stejně tak je nutné, aby kvalitní a letití odborníci byli motivováni své mladší kolegy vzdělávat, a to jak finančně, tak časovými možnostmi a úbytkem byrokracie třeba k zajištění rezidentury. Současné vzdělávací plány a jejich neustálé změny a především pak neochota některých pracovišť umožnit nově nastupujícím lékařům přípravu k jejich atestaci může mnoho mladých lékařů negativně motivovat k odchodu do zahraničí. Příští vláda tedy v tomto ohledu čelí velké výzvě a jsem ráda, že tento plán rovněž zařadila.

Na závěr je nezbytné okomentovat aktuálně společností nejvíce rezonující zdravotnické téma – a to covid-19 a přístup nové vlády k problematice této pandemie. Jak už jsem zmínila – covid-19 není klíčovým tématem v programovém prohlášení. Vláda má v plánu opětovné navrácení zdravotní péče do doby před-covidové, což vidím jako zásadní, protože jakékoliv omezování diagnostiky a léčby ostatních onemocnění může mít pro jedince fatální následky. Bude úkolem právě této vlády, aby stabilizovala zdravotnictví do té podoby, abychom se s onemocněním covid-19 naučili žít jako s řadovým onemocněním. Nezbyvá než vládě držet palce, aby i ohledně epidemiologických opatření jednala racionálně a nepřetěžovala obyvatele a ekonomiku chaotickými a často nesmyslnými pravidly. Plánované založení Národního institutu pro zvládání pandemie a jeho činnost pak může občanům usnadnit orientaci ve vědecky relevantních informacích, ve kterých je dnes bohužel ohromný chaos, avšak měli bychom být obezřetní a udělat vše pro to, aby tento úřad nehypertrofoval a nezačal se vyjadřovat k nepříslušným věcem („mission creep“), jako se bohužel často stává.

Přístup nové vlády k oblasti zdravotnictví jako celek hodnotím spíše pozitivně. Ač se v programovém prohlášení vlády objevují některé body opakovaně, vidím zde velkou tendenci k úpravě celého systému směrem k ekonomickému zefektivnění, zapojení pacienta do péče

o vlastní zdraví s důrazem na prevenci a zatraktivnění oblasti pro zdravotníky. Těším se, kolik se současné vládě podaří zrealizovat.

MUDr. Tereza Urzová je praktická lékařka sloužící ve fakultní nemocnici a libertariánská aktivistka ve spolku Svobodný přístav.

5. Vzdělávání a sport

Dominik Stroukal

Buď se stát bude chtít starat o školství řádně, nebo ať ho přenechá soukromému sektoru. Nedává smysl, abychom dali na školství čtvrt bilionu korun ročně a výsledek byl stejný ne-li horší, než kdyby stát na tuto svou roli úplně rezignoval.

Lze ocenit, že programové prohlášení vlády vypadá už na první pohled ambiciózně a oproti jiným kapitolám vláda této části zjevně věnovala větší péči. A je to tak správně už jen z titulu toho, že jde o naše druhé největší ministerstvo, které obhospodařuje stejně peněz jako devět jiných ministerstev dohromady a zaměstnává více lidí, než všechna ostatní ministerstva dohromady.

Programové prohlášení naštěstí nemluví jen o mzdách učitelů a hledání peněz. Vyšší platy jsou nezbytnou podmínkou zlepšení stavu veřejného školství, ale ne dostačující. Prohlášení tak mluví například o posílení role ředitelů, což je pro budoucnost oboru naprosto klíčové.

Fascinující je, že v programovém prohlášení zůstalo zachování Národní sportovní agentury, jen s generickou poznámkou o tom, že je úřad potřeba přeměnit na funkční. Bohužel to nic nezmění, to jsou jen plané sliby.

Programové prohlášení absolutně ignoruje roli soukromých vzdělávacích institucí a slovo „soukromé“ se v něm u vzdělání nevyskytuje ani jednou, respektive jen v následující velmi příbuzné kapitole, když vláda správně ukazuje na nutnost zapojení soukromých zdrojů do vědy a výzkumu. Obecně celé prohlášení napříč kapitolami použije slovo „soukromé“ jen patnáctkrát a z toho jen z poloviny upozorňuje na důležitost soukromého sektoru. U vzdělávání je to dvojnásob podivné, protože soukromé vzdělávání od jeslí po vysoké školy se stalo neoddelitelnou součástí našeho systému.

Jinak je bohužel celá kapitola plná nicneříkajícího a špatně měřitelného balastu. Jsou to teze, se kterými lze snadno souhlasit, ale jen obtížně se bude zpětně ukazovat, co splněno bylo a co ne. Typicky třeba prohlášení, že se vláda zaměří na snížení celkového objemu učiva a podpoří kvalitu před kvantitou. Týmová spolupráce, rozvoj kreativity žáků, individuální přístup, zlepšíme kvalitu výuky... Najděte jediného politika, který by podobné teze nepodpořil.

Mgr. Ing. Dominik Stroukal, Ph.D. je hlavní ekonom Platební instituce Roger, programový ředitel Misesovy akademie Liberálního institutu a vedoucí katedry ekonomie na VŠ Cevro Institut.

6. Věda, výzkum a inovace

Jan Mošovský

Podpora vědy a výzkumu je zmíněna mezi jedenácti zásadními kroky nové vlády hned v preambuli programového prohlášení. Vláda má pravdu, když píše, že výzkumu se v Čechách dlouhodobě vede dobře. Ať již měříme výzkum **počtem citací** v odborných žurnálech a počtem žurnálových článků, nebo **výdaji na R&D**, Česká republika si vede komparativně lépe než státy s podobnou populací a HDP. Co tedy přesně má vláda v plánu pro udržení kvality českého výzkumu?

Řízení výzkumu a výzkumní pracovníci

Bohužel musíme říct, že nic moc konkrétního. Většina programu týkající se výzkumu zní příliš vágně na to, aby bylo možné je podrobněji hodnotit, a bude třeba počkat na jejich konkrétní implementaci.

Mezi tyto kroky patří „nastavení koordinačních mechanismů mezi aktéry vědeckovýzkumného systému“, „zvláštní podpora excelentních pracovišť“, „odstranění administrativní zátěže“, „zjednodušení systému podpory“, nebo „vyhodnocování nástrojů podpory“. Všechny tyto principy zní samozřejmě dobře, zároveň si však těžko lze představit vládu, která by s nimi alespoň na papíře nesouhlasila. Hodnotit budeme moci až konkrétní kroky, které budou podniknuty k jejich většímu uplatnění. Až téměř absurdně vágně zní krok „řízení kvality lidských zdrojů a rozvoj jejich potenciálu“.

Program zmiňuje také současnou pandemii s myšlenkou nástrojů podpořit výzkum v krizových situacích. Tento krok bohužel ukazuje, že se vláda ze současné krize nepoučila. Krizové situace vyžadující zvýšené výzkumné úsilí, jako právě pandemie, vytváří zvýšenou poptávku po produktu výzkumu (jako v tomto případě vakcíny), která sama o sobě vytváří pro firmy dostatečnou motivaci do výzkumu investovat.

Co v těchto situacích výzkum brzdí, vedle vlád a veřejnosti obviňující firmy z *price gougingu*, je byrokracie spojená s výzkumem. V případě koronavirových vakcín byl tento proces do určité míry jednorázově zjednodušen, a vláda má pravdu, že takový postup je uplatnitelný i v budoucnu. Nabízí se však otázka, proč čekat na krizi, a netlačit na místní i evropské úrovni na snižování byrokracie spojené s inovací obecně.

Jako dobrý krok v sekci o výzkumných pracovnících musíme pochválit také motivování mladých vědců, žen, či zahraničních pracovníků k výzkumné kariéře. Otázka však zní, zda tento krok skutečně patří do sekce vědy, a ne spíše do sociální politiky. Stát by neměl vytvářet speciální dotace či pozice dostupné kandidátům na základě neovlivnitelných faktorů, ale měl by snižovat překážky, které lidem menšinově zastoupeným ve výzkumu v kariéře brání. Těmito překážkami může být příliš komplikované imigrační řízení, nebo nerovné nastavení rodičovské dovolené.

Financování výzkumu

V podsekcí o financování výzkumu nacházíme na rozdíl od předchozí sekce několik jednoznačných stanovisek, mezi nimi především zvýšení celkových veřejných výdajů na výzkum.

K tomuto tématu je obecně třeba říct, že ačkoliv pochopitelně stojíme o kvalitní a produktivní výzkum, státní podpora má své zásadní nedostatky. Prvním je, že stát nemá aparát jak poznat, ve kterých sektorech je inovace právě nejvíce žádoucí, aby do ní správně alokoval podporu a jiné zdroje.

Zatímco stát štědře dotuje například zelené technologie (které jsou samozřejmě samy o sobě žádoucí), je možné, že nebýt vládní diverze prostředků, společnost by radši ocenila třeba více zdrojů pro výzkum léčby rakoviny, či naopak. Přílišná státní přítomnost v poli výzkumu nám znemožňuje sledovat tržní cenové signály, které by nám tuto informaci mohly dodat.

Ze stejného důvodu nemůžeme dost dobře vědět, zda je obecná úroveň výzkumu žádoucí. Pokud něco štědře dotujeme, lze očekávat, že toho budeme mít více, než bychom si jinak přáli. Je tedy možné, že máme příliš mnoho výzkumu na úkor třeba služeb či produkce spotřebních statků. Stejně tak je však možné, že patenty a přílišná byrokracie stran nových postupů a výzkumu tento efekt více než vyvažují, a máme naopak podúroveň výzkumu a inovací v porovnání se společenským optimem.

Programové prohlášení kromě toho slibuje i nástroj podporující soukromé investice či koinvestice do výzkumu reinvestováním výnosů. Ačkoliv i tento krok nutně povede k řadě společensky neefektivních projektů, považujeme nástroj daňového zvýhodnění investic do výzkumu například formou zvýšených odpočtů za jedno z lepších řešení; obecně věříme firmám, že dokážou se svými výnosy naložit lépe než stát.

Transfer technologií a publicita vědy

Závěrečná sekce programového prohlášení o vědě a výzkumu je opět spíše plná sloganů než konkrétních návrhů. „Transfer výzkumných výsledků do praxe a spolupráce vědy s výzkumem“, či „spolupráce akademických pracovišť zejména s malými a středními podniky“ samozřejmě zní dobře, otázka je, co pro naplnění těchto cílů může vláda smysluplně dělat, stejně jako třeba pro „sdílení informací o výzkumu“. Jako efektivní krok pro dosažení těchto cílů by se nabízelo například bojovat za liberalizaci patentového práva.

Závěrem, „otevřená komunikace s médii, vědeckou komunitou a žáky a studenty“ a „popularizace výsledků vědy“ zní rovněž jako kroky, které stát nemá kapacitu centrálně provádět dobře, a k jejich dosažení by mohlo dojít skrze větší komercializaci vědy. Vědecké instituce by samy měly být schopné určit, zda mají například zájem o najmutí studentů-stážistů nebo propagaci své činnosti ve školách za účelem získání více kvalitních kandidátů o práci, nebo o mediální propagaci své aktivity za účelem zvýšení povědomí a přilákání investorů. Pokus státu nastavit obecně platná

pravidla v této oblasti pravděpodobně povede jen k větší byrokracii pro vědecké pracovníky či instituce, která v mnohých případech nepřinese žádnou zásadní přidanou hodnotu.

Je těžké hodnotit, které programové kroky jsou nejlepší a které nejhorší, vzhledem k celkové ambivalentnosti celé kapitoly. U většiny kroků bude záležet až na formě, v jaké budou předloženy. Přesto vybíráme nakonec několik favoritů:

Nejlepší nápady

- Podpora zapojení minorit do vědy a výzkumu (bude-li formou snižování strukturálních překážek).
- Zjednodušení podpory, systému dotací a snížení byrokratické zátěže.
- Podpora soukromých investic do výzkumu formou daňového zvýhodnění reinvestice výnosů.

Nejhorší nápady

Celková vágnost a ambiguita celé sekce. Potenciálně může mezi nejhorší nápady patřit celá řada kroků, jako například nucená spolupráce vědeckých pracovišť se školami či malými firmami, pokud bude implementována třeba jako podmínka získání dotačních titulů, a vyústí pouze v další zbytečnou byrokracii.

Jan Mošovský, M.Sc. je ředitelem výzkumu Liberálního institutu a Programs Associate v European Students for Liberty.

7. Kultura

Dominik Stroukal

Tak dlouho se mluvilo o 1 procentu HDP na kulturu, až se do programového prohlášení dostalo 1 procento rozpočtu, přičemž státní rozpočet je pro představu zhruba třetinový oproti našemu HDP. Být nad 1 procentem HDP není nereálné, několik takových zemí existuje, ale všechny mají území až za polárním kruhem. Ambice mít alespoň 1 procento rozpočtu tak alespoň není přehnaná a je uskutečnitelná. Nicméně vláda je ve svém prohlášení přehnaně opatrná a jen říká, že rozpočet „bude směřovat“ k jednomu procentu.

Ministerstvo kultury je třetí nejmenší ministerský úřad a v relativním srovnání mu ubližuje zejména rekordní tempo nafukování rozpočtu, který ale bobtnal v jiných kapitolách. Čistě statisticky není pravda, že by se zmenšovalo, jen jiná ministerstva rostla rychleji.

Hlavním bodem kulturní části programového prohlášení je příprava nového zákona o veřejných kulturních institucích. Souhlasíme, že mediální rady by měl volit (také) Senát, aby jejich složení nepodléhalo vůli aktuální vládní většiny.

Problematická je také snaha podporovat vyšší daňové zvýhodnění mecenášství a sponzoringu. Podpora kultury zdola je bohužel činnost a je obecně správné, aby kultura nestála z kritické části na státu. Na druhou stranu je přesně toto výjimka, která už z dálky křičí, že bude využívána k daňové optimalizaci. Liberálové můžou mít radost, že bude někdo platit nižší daně, od nesplnitelného, ale přeci stále ideálu spravedlivých a jednoduchých daní se ale mírně vzdálíme.

Naprosto nepochopitelný je evergreen pobídek filmovému průmyslu. Středoprávní vláda sice tento bod obalila nicneříkajícími slovy o udržitelnosti, systematickosti a strategičnosti, ale pořád to není nic jiného než staré nedobré pobídky filmařům. „Podpoříme kulturní a kreativní odvětví, včetně systematické a trvale udržitelné podpory filmového průmyslu prostřednictvím filmových pobídek. Prosadíme transformaci Státního fondu kinematografie na Státní fond audiovizuální včetně strategické podpory herního průmyslu,“ říká text. „Podpoříme pobídky filmařům, vedle filmu zařadíme i počítačové hry,“ dalo by se to stručně přeložit. Zařazení her vedle filmů je moderní a dává smysl, ale lepší by bylo nemít podporu ani jednoho. Ostatně u her sami dobře vidíme, že to bez pobídek funguje.

Mgr. Ing. Dominik Stroukal, Ph.D. je hlavní ekonom Platební instituce Roger, programový ředitel Misesovy akademie Liberálního institutu a vedoucí katedry ekonomie na VŠ Cevro Institut.

8. Zahraniční politika

Michal Sventek

Ďakujem Liberálnému Institutu za pozvanie napísať pár slov o tejto kapitole.

Zo Slovenska sme sledovali nástup novej českej vlády s optimizmom, odchod KSČM zo Snemovne s otvorenou radosťou. Zbohom, súdruhovia, na smetisko dejín.

Tieto voľby (zjavne) ukázali, že myšlienky slobody majú v českej spoločnosti širší priestor, než by sa mohlo zdať. Minimálne po pôsobení minulej vlády a divokých (určite s ohľadom na vek a zdravie ich [aktéra](#)) šarvátok s Ruskom a Čínou. Orientácia na západ je našťastie, no nie prekvapivo, v tomto vyhlásení pevne daná, rovnako ako hodnoty, ktoré si koalícia cení.

Podme však postupne.

V preambule sa koalícia zaväzuje, že zahraničná politika ČR „*se bude opírat o ukotvení v Evropské unii a NATO a o dobré vzťahy se všemi sousedními státy,*“ bude presadzovať ľudské práva, demokraciu, české obchodné záujmy a európske hodnoty po celom svete.

S týmto sa nedá nesúhlasiť. Väčšinu, ak nie komplet, týchto priorit nájdeme vo vyhláseniach všetkých demokratických vlád smerom na západ, od „Anglie“ po USA. Zatiaľ čo autoritári si radi pridajú čosi o jedinečnosti národa, sile armády, vyššom dobre – taký klasický, totalitný flex.

Tiež oceňujem charakteristiku vzťahov k EÚ a očakávaní od nej – *„je pro nás zásadní zachování volného pohybu lidí, služeb, zboží a kapitálu a principů subsidiarity a proporcionality.“* Je to

jednoduchý statement, no aj tak poteší. Obzvlášť v časoch obchodných vojen, tarifov, [a rastu vplyvu štátu](#).

[Kapitola](#) je sama o sebe so svojimi dvoma stranami celkom skromná, minimálne v porovnaní napríklad [s tou slovenskou](#), ktorá ich má sedem. Nízky počet ale nemusí nutne znamenať nízku kvalitu. Priority sú vykreslené v 16 bodoch, niektoré ale na seba nadväzujú.

Podme sa teda pozrieť aj na ne. Verím, že čitateľ odpustí trošku mágie CTRL-C a CTRL-V. ;)

1. Budeme rozvíjať čo najužší priateľské vzťahy na všetkých úrovniach s našimi susedmi a strategickými partnermi v rámci EÚ.

Pozvaniu na pivo určite neodolám.

---

2. Spolupráca vo Visehradské skupine bude súčasťou našich vzťahov na všetkých úrovniach.

Tak začneme zostra. Zoskupenie V4 je užitočné, no ako kedy, ako komu a ako na čo.

Zvykne to dopadnúť tak, že si jemne autoritatívne vlády Maďarska a Poľska toto meno požičávajú [a prezentujú tak svoje nápady](#) v rámci EÚ naoko kúsok serióznejšie.

Trochu mi tu chýba vymedzenie sa voči takýmto výstrelkom. Môžeme povedať A a zároveň aj B. Nás Slovákov to určite neurazí.

---

3. Budeme prosazovať intenzívne česko-nemecké vzťahy v celom širšom spektre vzájomnej spolupráce a prohloubíme strategický dialóg.

Super, ČR môže tiež využiť svoj hlas v tomto dialógu napríklad na kritiku vlašnej zahraničnej politiky Nemecka, [najmä voči Rusku](#). Ehm, [Nordstream 2](#)?

Samozrejme nová nemecká koalícia má ešte svoj čas, preto nehovorme hop – no dobrá rada neublíži. A ak popri tom exportéri dovezu viac piva a klobások, tak ešte lepšie.

---

4. Budeme prosazovať čo najtesnejšiu transatlantickú väzbu a rozvíjať blízky vzťah s USA ako bilaterálne, tak v multilaterálnych formách.

Výborne.

USA je s veľkosťou svojej armády a rozpočtom garantom slobody prakticky všetkých krajín NATO, či sa nám to páči, alebo nie.

Napríklad Poľsko za prítomnosť amerických jednotiek na svojom území dokonca [platí](#), a aj Orbán v Maďarsku si túto [spoluprácu](#) [cení](#) (nie že by bolo Orbánovo Maďarsko nutne vhodným benchmarkom, samozrejme).

Okrem toho sú USA jedným z najhlasnejších obrancov ľudských slobôd po celom svete. Ok, nie všade aj v praxi, kritika je zaslúžená, no neboli to Portugalci, kto tlačil na Gorbačeva, [aby zbúral ten múr](#).

Máločo ma vie tak vzrušiť ako [Trumanova doktrína](#).

---

5. Nadále budeme rozvíjet dobré vztahy s Velkou Británií, a to nejen v ekonomické a bezpečnostní, ale i v kulturní, vědecké, vzdělávací a dalších oblastech.

Priznám sa, pri Veľkej Británii som trochu zaujatý, no v tomto „menu“ si Česko vyberá vskutku vynikajúcich partnerov.

Už počujem slová Chamberlain a Mníchov. Ja hovorím Churchill a Thatcherová. Jeden Mníchov [ostro kritizoval](#) a druhá sa [zaň ospravedlnila](#). Tieto výhrady sú ale okrem budovania verejnej mienky aj tak irelevantné.

Ak sa na to pozrieme pragmaticky, nenájdeme na tejto strane Atlantického oceána lepšieho partnera, respektíve partnera lepšie zorientovaného v liberálnych hodnotách osobnej slobody, voľného trhu a rešpektu k ľudským právam. Veď spomeňme len J. S. Millu, Johna Locke a Adama Smitha. Tu ležia ich korene.

Takže spolupráca s UK je napriek jej odchodu z EÚ pragmatický a veľmi prínosný krok. Pridajme k tomu [priority novej Ministerky zahraničných vecí Liz Truss](#) – jej Network of Liberty, ktorý sa v mnohom podobá aj na Trumanovu doktrínu:

„The more freedom-loving countries trade with each other, build security links, invest in our partners and pull more countries into the orbit of freedom, the safer and freer we all are.“

---

6. Budeme rozvíjet tradiční strategické partnerství s Izraelem, zejména v oblasti bezpečnosti, vědy, výzkumu a inovací.

Super, aj keď pre istú, hlasnú časť obyvateľstva to bude zrejme kontroverzné. Faktom zostáva, že aj popri kritike zaobchádzania s palestínskou menšinou, Izrael zostáva najliberálnejšou krajinou v celom regióne, jeho existencia je právoplatná a spolupráca s ním je pre ČR veľmi prospešná.

Zároveň bližší kontakt umožňuje komunikáciu akejkoľvek kritiky – aj bez sklznutia do antisemitizmu, ktorý je bohužiaľ v našich spoločnostiach stále prítomný.

---

7. Budeme nadále prohlubovat spolupráci s demokratickými partnery v indo-pacifické oblasti (jako například Indie, Japonsko, Korejská republika, Tchaj-wan a další).

Áno, áno a áno. Výborne. Veľmi dôležitá oblasť do budúcnosti.

Hodilo by sa tiež v tomto kontexte spomenúť aj širšiu podporu Litvy, ktorá sa nachádza [na ostrom konci Čínskeho hnevu](#) za svoj ústretový krok k Taiwanu. Možno by ju Praha mohla v jej odvážnych krokoch nasledovať.

---

8. Provedeme revize vzťahů s Ruskem a Čínou.

Veľmi potrebné, obzvlášť po správaní na hrade a udalostiach vo Vrběticiach. Nedá sa nespomenúť pokračujúca hybridná vojna a špionáž [oboch krajín](#).

---

9. Hlásíme se ke spolupráci v rámci Trojmoří.

Výborne, hlavne ako protiváha investíciám z Číny v tomto regióne.

(Pre kontext čitateľa: *The Three Seas Initiative* je politicky inšpirovaná a komerčne riadená platforma na zlepšenie spojení medzi dvanástimi členskými štátmi EÚ medzi Baltským, Jadranským a Čiernym morom.

Podporuje rozvoj infraštruktúry v energetike, doprave a digitálnom sektore. Zameriava sa na nové investície, ekonomický rast a energetickú bezpečnosť.

Patria do nej Estónsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Rakúsko, Chorvátsko, Rumunsko a Bulharsko.)

---

10. Budeme rozvíjet dialog se Svatým stolcem, podnikneme kroky ke sjednání nové smluvní úpravy vzájemných vztahů a zasadíme se o její ratifikaci.

Niektoré veci (ako napr. pán Babiš) sa po Slovensku opakovať nemusia.

---

11. Podpora demokracie, lidských práv a občanské společnosti je morálně správná, je však také pro náš stát výhodná. V minulosti nám naše lidskoprávní a transformační politika dokázala zajistit místo v centru evropské politiky. Obnovíme tradici „havlovské“ zahraniční politiky včetně podpory rozvojové a transformační spolupráce.

Bohužiaľ, jasné vyjadrenie a prihlásenie sa k týmto hodnotám je stále väčšia vzácnosť. Ako v našom regióne, tak aj okolo sveta zmietaného kultúrnymi vojnami.

Palec hore. Zastávať sa dodržiavania ľudských práv a liberálnych hodnôt slobody vytvára priestor pre stabilnejšiu a slobodnejšiu spoločnosť.

---

12. Do konce roku 2023 předložíme Parlamentu ČR ke schválení zákon sankcionující hrubá porušení lidských práv (tzv. Magnitského zákon).

Určite áno.

(V skratke, Magnitského zákon umožňuje sankcionovať individuálnych aktérov za porušovanie ľudských práv.

Originálny zákon bol pomenovaný podľa hlasného kritika ruského režimu a jeho korupcie, Sergejova Magnitského, ktorého ruské úrady zatkli a vo väzení umučili na smrť.

Prezident USA Barack Obama tento zákon v roku 2012 podpísal a uvalil tak finančné a vízové sankcie na ruských činiteľov zodpovedných za tento čin.)

---

13. Budeme dbať na propojovanie humanitárnej, transformačnej, rozvojovej a ekonomickej spolupráce. Rozvojovou pomocou chápeme ako investície do podpory rastu hospodárskej úrovne rozvojových zemí a zároveň vidíme príležitosť podpory budúcich návazných projektov českých firem.

Dobré. Treba si dať pozor na konečný vplyv zahraničnej pomoci a komu finálne prospieje. Stáva sa, že táto pomoc [skončí vo vreckách miestnych diktátorov či oligarchov](#).

Naviazanosť na ukazovatele, ktoré sú nakoniec prospešné pre ČR, sú len vítané. Musí to ale zostať v rozumnej rovine a nie príliš rigidné vo všetkých prípadoch.

---

14. Prosazovanie českých ekonomických zájmov i hodnôt vo svete bude integrálnou súčasťou zahraničnej politiky. Orientáciou vnějších ekonomických vzťahov zaměříme na podporu úspěchu českých značek, inovací, unikátních řešení s orientací na koncového zahraničního zákazníka. Českým firmám budeme pomáhat se vstupem na nové trhy.

Good idea, Czechia! Ekonomická diplomacia je dosť podceňovaná.

---

15. Do diplomacie vrátíme profesionalitu, zmodernizujeme a zefektívime fungovanie Ministerstva zahraničných vecí ČR.

Áno, prosím. Diplomacia, ako aj vysoké štátne posty, má mať istú úroveň. Nemá byť o ego konkrétnej osoby, ani o rodinkárstve a vlastnom zisku. Reprezentanti v zahraničí majú byť tí najpovolanejší ľudia pre túto prácu. Nemá byť zlatým padákom pre verných straníkov, či ich synov a dcéry.

---

16. V rámci obnovy po pandemii budeme dbať na dôsledné rušenie omezení cestování. Budeme podporovat obnovení českého zahraničního obchodu, vědecké a kulturní spolupráce a vzdělávání tam, kde pandemie koronaviru vedla k omezením.

Dobrý signál aj pre ekonomiku.

Hovorí sa síce, že dobrú krízu treba vždy využiť – no návrat k normálu je jediná cesta k prosperite, ktorá je zas jediná cesta k naplneniu ambiciózných klimatických cieľov. Obmedzenia treba postupne vypustiť, tak ako mizne ich príčina. Ekonomika sa postupne pozviecha, iste zranená, no aj zocelená.

Záverom, aj keď je táto kapitola kratšia, predsa obsahuje mnoho dôvodov na optimizmus. Česká republika má teraz výnimočnú šancu zažiť v medzinárodnom spoločenstve a svojim príkladom vyzdvihnúť aj ďalšie krajiny, napríklad tie vo V4.

Jednou takou príležitosťou bude nadchádzajúce predsedníctvo ČR v Rade EÚ. Už teraz má svojich [skeptikov](#), no aké by to bolo predsedníctvo, ak by naň nebolo [útokov](#)? :)

Držím palce!

Ing. Michal Sventek je členom predstavenstva Slovenských Studentů za svobodu, specializuje sa na zahraničnú politiku.

9. Evropské záležitosti

Martin Pánek

Vláda Petra Fialy se s největší pravděpodobností dožije 20. výročí vstupu České republiky do EU, které nastane během pálení čarodějnic o půlnoci z 30. dubna na 1. května 2024. Taktéž se Česká republika v druhé polovině letošního roku zhostí předsednictví Rady EU. Pro vládu Mirka Topolánka skončilo toto předsednictví v první polovině roku 2009 předčasně, zatím se zdá, že Petr Fiala bude mít větší štěstí.

Mezitím však došlo ke schválení Lisabonské smlouvy, jež zavedla úřad stálého předsedy Evropské rady. Tím je dnes bývalý belgický premiér Charles Michel, takže Petr Fiala na rozdíl od Mirka Topolánka nebude předsedat Evropské radě.

Kapitola „Evropské záležitosti“ je v programovém prohlášení vlády poměrně krátká a opakuje klišé, která slyšíme už dvacet let – o dokončení vnitřního trhu, o subsidiaritě, o důležitosti předsednictví, o důležitosti evropské spolupráce atd.

Krátkost a nekonkrétnost kapitoly přesně odpovídá skutečnému vlivu české vlády na chod Evropské unie a je v přímém kontrastu s tím, jaký vliv má Evropská unie na životy českých občanů a českou politiku. Česká vláda má – i jako předsedající země – [v Radě EU sílu hlasu 2,36 %](#). Vládu taktéž bude zřejmě čekat vyjednávání o novém předsedovi Evropské komise a dalších institucí a nominace českého komisaře, to ale až po evropských volbách v roce 2024. Český komisař, a to i kdyby byl z ODS (tedy z evropské strany, která chce EU reformovat), v EU prakticky nic

nezmůže. Vláda v současném složení naopak nestihne vyjednávání o novém sedmiletém finančním rámci, neboť ten současný vyprší až v roce 2027.

Praktické bezmocnosti české vlády (stejně jako vlády dalších států podobně velkých nebo menších) na unijní úrovni odpovídá tato část programového prohlášení. Můžeme vládu pochválit, že se hlásí k demokratičnosti, nebyrokratičnosti nebo obchodní otevřenosti EU. Můžeme se naopak mračit, že chce „prevenci nelegální migrace v místě a ve státech, kudy vedou migrační trasy“, ale praktický dopad obojího bude přinejlepším marginální.

Zajímavější by tedy bylo, kdyby programové prohlášení hovořilo o oblastech, kde Rada hlasuje jednomyslně. Jde např. o obrannou politiku, zahraniční politiku nebo daňovou politiku. Programové prohlášení těmto oblastem věnuje pouze jeden odstavec, cituji v plném znění:

„V oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU budeme prosazovat pevné transatlantické vztahy, proces rozšiřování EU o země západního Balkánu a budeme aktivním hráčem v rozvoji Evropské politiky sousedství, zejména Východního partnerství. Stejně tak budeme podporovat unijní angažovanost ve Středomoří i vůči zemím Sahelu.“

Z toho tedy vyčteme podporu dobrých vztahů s USA a podporu rozšíření EU o Albánii, Černou Horu nebo Srbsko. Všechny tři země jsou od potenciálního vstoupení do EU velmi daleko, takže můžeme poměrně bezpečně říci, že vláda Petra Fialy se tohoto rozšiřování nedočká.

Z programového prohlášení se ale nedozvíme nic o tom, jak se vláda staví k vytvoření evropské armády, jak se staví k centralizaci zahraniční nebo migrační politiky, zda je ochotná hledat spojení a případně vetovat zvyšování a centralizaci daní nebo zavádění nových unijních daní. Nedozvídáme se ani nic o tom, zda je vláda ochotná se práva veta v těchto velmi důležitých oblastech vzdát.

O zavedení eura programové prohlášení taktéž mlčí. To lze ale vnímat spíše jako pozitivní signál, neboť se vláda nezavazuje, že euro zavede.

Vláda Petra Fialy má k evropské integraci zřejmě ještě více vnitřně rozporné vztahy než vláda Mirka Topolánka. Na rozdíl od Topolánkovy vlády se Evropská unie nyní nenachází uprostřed velké ústavní změny EU, potenciál pro koaliční rozpory v evropských otázkách je tak menší. Premiérem je však vysokoškolský profesor politologie, autor standardní české učebnice o EU. Jistě má nápady, jak EU zreformovat směrem k decentralizaci a liberalizaci, avšak koaliční realita a realita síly českého hlasu v Bruselu mu neumožní více než být pasivním pozorovatelem.

Ing. Martin Pánek je ředitelem Liberálního institutu a bývalým poradcem tří poslanců evropského parlamentu.

10. Obrana

Ondřej Vanáč

Covid nám ukázal, že obranné složky nás nechrání pouze před vnějšími hrozbami, ale jsou páteří silou i v dobách krizových. Armáda značně pomáhala přetíženému zdravotnictví provozem call center, 25 mobilních odběrových týmů, nasazením pomocného personálu do nemocnic a očkovacích center.

Nejen vlivem dění na východě Evropy investice do obranného průmyslu členských států NATO rostou a směřují k minimální doporučené hranici 2 % HDP. Snaha vlády ČR dosáhnout zmíněné hranice do roku 2025 bude mít (má) zásadní vliv na její rozhodování v této oblasti. V dohledné době čeká resort obrany pár významných nákupů, na které bude zaměřena velká část pozornosti občanů a domácích firem. Jedná se především o zrušený nákup bojových vozidel pěchoty (BVP), nákup nových tanků a podzvukových letadel.

Zvyšování investic na obranu kyberprostoru je zcela jistě pozitivní zprávou. Význam kybernetické bezpečnosti stále roste a resort obrany by měl být příkladem pro soukromou sféru. Obrana by se měla zaměřit také na vzdělávání a zvyšování povědomí o kyberbezpečnosti veškerého personálu.

Moderní, akceschopná a stabilní armáda

Hlavním cílem vládního programu je navýšení výdajů na obranu do úrovně 2 % HDP, dle dohody s aliančními partnery z NATO. Ministerstvo obrany tak čekají v dohledné budoucnosti velké nákupy. Vláda na obranu pro rok 2022 vyčlenila zhruba 88 mld. Kč, což je o trochu méně, než plánovala vláda předchozí. Největší nákupy se budou týkat 7. mechanizované brigády. Konkrétně se jedná o náhradu dosluhujících BVP-1, BVP-2 a tanků T-72M4CZ.

Zrušením tendru na BVP se tak resortu obrany „uvolnilo“ zhruba 50 mld. Kč, ve skutečnosti se ale spíše jedná o odložení platby do příštích let, jelikož se bez nových obrněnců neobejdeme (pozn. [Bílá kniha o obraně ČR](#) stanovila konec životního cyklu BVP již na rok 2020).

Nákup nové techniky značně znesnadňuje zdlouhavý a komplikovaný akviziční proces. Avizované zjednodušení a zefektivnění procesu akvizic a výběrových řízení je vítaným bodem agendy vlády Petra Fialy. Výběrová řízení by měla být více „otevřená“ a tím poskytnout větší prostor pro konkurenční nabídky uchazečů. Konkurenční boje více uchazečů by pak měl znamenat nižší cenu finálního řešení pro uživatele. Mezi nejčastější příčinu zamezení účast většího počtu uchazečů jsou přísné kvalifikační podmínky, které často splňuje jen hrstka společností. Podmínky pro účast bývají často založeny na počtu realizovaných zakázek podobného rázu a vlastnictvím speciálních certifikátů. Problémem je, že vydání zmíněných certifikátů je podmíněno realizací projektu. Bohužel současná podoba akvizičního procesu až často připomíná Hlavu 22.

Kladně hodnotíme i snahu více zapojit nasazování naší armády do ozbrojených a humanitárních zahraničních misí. Hlavní pozornost se bude v následujících dnech upírat především k východní hranici Severoatlantické aliance. Neměli bychom ale opomínat význam airpolicingu na severních hranicích NATO a boje s terorismem na jižních.

Investice do autonomních pozemních vozidel (UGV) a dronů (UAV) je krok dobrým směrem. Jedná se o současný trend ve zbrojním průmyslu a v Čechách je několik vybraných technologických firem, které disponují potřebným know-how a schopnostmi v oblasti robotiky a AI. Je taj žádoucí, aby obrana co více podporovala lokální řešení.

Připravený stát

Koronavirová krize jen potvrdila, že tvorba jednotného krizového komunikačního systému, který bude navíc ochráněn před hrozbami fyzickými i kybernetickými je nezbytnou nutností každého státu. Opakování situace z prosince 2019 a března 2020, kdy hackeři vyřadili z provozu nemocnice, by při podobné krizi mohlo mít katastrofické následky. Velkým otazníkem zůstává zprovoznění a zabezpečení páteří 5G infrastruktury, která se jeví jako optimální nástroj pro kritickou infrastrukturu. Současná datová infrastruktura začíná být zastaralá a její kapacita nedostačující.

Společnosti podnikající v obranném průmyslu se v oblasti zahraničního obchodu musí většinou spoléhat sami na sebe. Nejvíce nápomocné jsou zahraniční zastupitelské úřady (velvyslanci a obchodní radové). Pomyslnou pomocnou ruku také nabízí AOBP (Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu) a společnost Czech Trade. Pokud se současné vládě podaří finalizovat a prosadit funkční rámec G-2-G, obchod vláda-vláda, otevře tak několik dveří českým exportérům, které byly doposud zavřené.

Připravení občané

Počet vojáků z povolání a osob v aktivní záloze od roku 2015 [stabilně roste](#) a v tomto trendu je potřeba pokračovat i do budoucna, jelikož vláda nepočítá s povinnou vojenskou službou.

Zachování práva legálně držet zbraň zde je vítanou změnou oproti legislativním omezením, která plánovala vláda minulá.

Ing. Ondřej Vanáč je Project & Business Development Manager v LPP, podnikající v obranném průmyslu.

11. Vnitřní bezpečnost a veřejná správa

Filip Blaha

Nastupující vláda několikrát deklarovala, že v tomto trendu bobtnání veřejné správy nehodlá pokračovat. Právě jí a počtu jejích úředníků by se měli dotknout slibované rozpočtové škrty, škoda jen, že vláda se stejnou důsledností a entuziasmem neplánuje také omezit počty a rozpočet bezpečnostních složek.

Fialův kabinet se konkrétně zavazuje „Na základě inventury všech agend státu do konce roku 2022 představit konkrétní plány na snížení počtu úřednických míst“. Hodlá také „sjednocovat a koordinovat činnost kontrolních orgánů a snižovat zátěž obcí a krajů kontrolami, vyloučit duplicitní kontroly“, nebo „zrušit zbytečné úřední úkony a potřebné služby zefektivnit“. Na efektivitu veřejné správy chce vláda dále dohlížet pomocí benchmarkingu, zde je nutné poznamenat, že případné výsledky benchmarkingu a všech ostatních měření efektivity musí být transparentní pro občany, jinak postrádají smysl. Cynicky lze totiž poznamenat, že efektivita u většiny úřadů by mohla vládu dost pravděpodobně překvapit.

Příslib transparentnosti lze však vidět v plánovaném zřízení platformy, skrze kterou by vláda brala v potaz podněty a občanů a podnikatelů na zjednodušení a zpřehlednění povinností vůči státu. O škodlivosti regulací a byrokracie nejvíce vědí ti, na které přímo dopadá a proto je důležité, že bude jejich hlas vyslyšen a budou moci v tomto ohledu případně vyvinout určitý nátlak.

V rámci antibyrokratické revoluce je dále v plánu sjednocení poplatkové a odvodové povinnosti občanů tak, aby bylo možné platby uhradit na jednotném místě. I když je samozřejmě ideálem platit co nejméně různých odvodů a poplatků, jejich sjednocení může alespoň trochu ušetřit čas plátcům a náklady na jejich vybírání. Stejně užitečnou „maličkostí“ pak může být zavedení možnosti bezhotovostních plateb při placení všech poplatků veřejné správě. Jedná se o nutný krok, směrem k slibované digitalizaci.

Asi jediným pozitivem z bezpečnostní části programového prohlášení je příslib zachování práv legálních držitelů zbraní. Právo držet zbraň je nutnou součástí svobodné společnosti a zároveň také nástrojem k její ochraně.

Negativně se však vláda staví k neméně důležitému právu a to právu na svobodný pohyb osob. V oblasti migrace vláda kategoricky odmítá povinné kvóty, avšak toto prohlášení působí pouze jako laciné politické gesto vzhledem k tomu, že kvóty jsou už dlouhou dobu ze hry. Nelze také souhlasit s plánem podporovat migrační tábory a programy zahraniční pomoci mimo EU. Migrantům je samozřejmě nutné pomoci, neboť v těchto táborech žijí mnohdy v nelidských podmínkách. Nejlépe jim však pomůžeme, pokud jim umožníme volnou cestu do země, kam směřují. Stejně zbytečný až škodlivý je další bod týkající se migrace, v následujícím znění: „Realizací cílených migračních programů budeme pružně reagovat na aktuální situaci na trhu práce či potřeby a zájmy ČR, kdy objem a struktura legální migrace bude stanovena s ohledem na

integrační možnosti státu“. Přes veškeré výhrady kritiků, není migrace fenoménem, který by snižoval výkonnost ekonomiky. **Je tomu dokonce naopak.** Úplné zrušení všech migračních bariér by mělo **jednoznačně pozitivní ekonomické dopady.** Je tedy přinejmenším podivuhodné, že se vláda České republiky dobrovolně ochuzuje o ekonomické přínosy plynoucí z těch migrantů, kteří k nám skutečně směřují. Vynakládání finančních a materiálních prostředků na omezování migrace je pak ztrátou hned ve dvou rovinách. Stát zde alokuje zdroje, které by mohly být využity vhodněji v jiné oblasti, a to jen proto, aby zabránil jevu s pozitivními ekonomickými dopady. Malou, avšak nedostatečnou, útechu nám poskytuje příslib „snížení administrativní zátěže a zefektivnění a zjednodušení pobytového řízení“ pro cizince.

Vláda si jednoznačně zaslouží podporu za svůj boj proti byrokracii a snahu o osekání těžkopádné státní správy. Nepochybně zde může pomoci i plánovaná digitalizace, která udělá mnohé úřednické posty nadbytečnými. Přínos pro ekonomiku zde bude dokonce dvojitý, neboť je společnost nebude muset nadále financovat ze svých daní a tito lidé pak budou nuceni najít uplatnění v soukromém sektoru, kde budou vytvářet skutečnou hodnotu. Je však potřeba na rovinu říct, že toto propouštění státních úředníků samo o sobě státní rozpočet nespasí. Mnohem přínosnější by jistě bylo v tomto trendu pokračovat i u jiných typů státních zaměstnanců, jako jsou například bezpečnostní složky. Pro srovnání – počty státních úředníků se pohybují okolo 78 tisíc, zaměstnanců bezpečnostních složek poté kolem 59 tisíc.² Není proto jasné, proč vláda ignoruje možnost propouštění v rámci bezpečnostních složek. Česká republika patří dlouhodobě mezi nejbezpečnější místa na světě, udržování tak velkého počtu zaměstnanců bezpečnostních složek je pak poměrně nelogické. Zvláště pokud vezmeme v úvahu, že jejich činnost má mnohdy vyložené negativní dopady (potlačování migrace, válka proti drogám, vymáhání cel).³ Argumenty zde platí úplně stejné, jako u státních úředníků, vláda nad nimi pouze zavírá oči.

Filip Blaha je studentem na ESF MUNI a členem Studentů za svobodu.

12. Digitalizace

Jakub Skala

Téma digitalizace na rozdíl od většiny ostatních témat nestojí samo o sobě, ale prostupuje všemi oblastmi, kterými se bude vláda během svého období působnosti zabývat. To je patrné i z textu programového prohlášení, kde se samotné slovo digitalizace vyskytuje téměř ve všech kapitolách. Návrh vlády zastřešit agendu digitalizace jednou organizační strukturou tak jistě dává smysl.

---

² Bartušek, Daniel & Bouchal, Petr & Jánský, Petr, *Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik?*, Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu, 2022

³ Důvodem pro udržování tak vysokého počtu bezpečnostních složek, není ani jejich případné posílání do sousedních zemí, kupříkladu Slovenska, jak navrhuje ministr vnitra Rakušan.

Ovšem jen do určité míry. Snahy o maticové nebo dokonce více než dvoudimenzionální řízení aktivit mají totiž často sklon vést k novým, dříve neobjeveným neefektivitám. V prostředí veřejné správy, které je k nabobtnávání procesu na úkor výsledku chronicky náchylné, se vláda (v rozporu se svým prohlášením) musí vyvarovat zbytečné centralizace, zřizování meziresortních komisí, odborných skupin a tak podobně. Tedy alespoň pokud bude chtít mít co předvést, až bude skládat účty za své působení. Potřebujeme posílat data, ne založit ministerstvo pro administrativní digitální záležitosti.

Programové prohlášení je v kapitole *Digitalizace* plně zrychlování, otevírání, zefektivňování a vytváření. Dokument působí spíš jako seznam obecných přání, co by asi tak vláda chtěla vykonat, než jako popis konkrétnějších cílů, kterých chce vláda dosáhnout. Dejme tomu. I tak mu ale v mých očích chybí vize. Vize, která by byla alespoň trochu odvážnější než „budeme využívat moderní technologie“. Digitalizace není jen výměna papíru za PDFko. Ruku v ruce by s ní mělo jít zjednodušování procesů a důraz na výsledek.

V digitalizaci také nejde jen o to, co nám přímo přinese, ale také o to, co díky ní nebudeme muset dělat. Jaká je ambice vlády díky digitalizaci ušetřit? Kolik peněz, státních zaměstnanců, času stráveného administrativou? Nevíme.

Na jednu stranu plánuje vláda digitalizovat své služby, zároveň chce zachovat stávající formu „papír & úřad“ pro lidi, kterým digitalizace nevyhovuje. Jako bonus pak má dojít k rozvoji CZECH Pointu a vznik nové telefonní linky, která by replikovala funkcionality CZECH Pointu. Všechno bude. Ale za jakou cenu a pro koho vlastně?

V několika případech se kapitola *Digitalizace* věnuje i konkrétním krokům, které vláda plánuje. Podívejme se alespoň na několik z nich.

Jednoznačně kladně hodnotím plány vlády digitalizovat státní správu vůči cizincům, ať se jedná o pracovní povolení nebo povolení k pobytu. Návštěva úřadu nebo nedejbože vyřizování povolení ze zahraničí je noční můra každého, kdo to kdy musel podstoupit.

Otevření dat komerčním a neziskovým organizacím považuji za jeden z nejsvětějších bodů dokumentu. Nedávno zprovozněná bankovní identita, která je v České republice dílem především komerční sféry a nepřekážejícího státu, je toho nejlepší ukázkou. Tuto službu již brzy budeme používat na téměř denní bázi a všem nám zjednoduší život. Jistě se najde celá řada dalších oblastí, kde budou otevřená data ku prospěchu.

Digitalizace v oblasti dopravy by nám mimo jiné měla umožnit vydávání a výměnu řidičských průkazů online. Jiný bod prohlášení potom říká, že vláda nejpozději od roku 2023 zruší povinnost nosit u sebe doklady, pokud si je stát může ověřit jinak. Třetí bod

týkající se dokladů nabízí nový systém automaticky posílající upozornění o blížící se expiraci dokumentů.

Všechna tři opatření působí jako krok správným směrem. Ale tohle je přesně ta chvíle, kdy se projevuje chybějící vize. Digitalizace by neměla být jen o tom převést papír na soubor metadat. Digitalizace by měla znamenat také posun uvažování – potřebujeme vůbec všichni řidičský průkaz ve fyzické podobě? Je nutné, aby měl omezenou platnost? A pokud ano, je nutné, abychom o obnovu museli manuálně (byť digitálně) žádat? Jsou opravdu nutná všechna ta kulatá razítka na Czech pointu? Neměli bychom se místo rozvoje CZECH Pointu zamyslet, jak sdílet informace s protistranou bez orazítkovaného papíru?

Poněkud rozpačitě působí snaha vytvořit portál, který má pomáhat podnikatelům v komunikaci s úřady (samozřejmě OK) a mezi sebou (???). Je tady snad málo takových nástrojů na komunikaci mezi firmami? A pokud si někdo myslí, že ano, není pro to nějaký důvod? Vyloženě komicky pak vyznívá platforma pro „trvalou spolupráci veřejné správy a soukromého sektoru na ochraně společného kybernetického prostoru“.

Podporu venkova, která má vést ke vzniku vysokokapacitních optických sítí v odlehlých oblastech, pak považuji za vyloženě škodlivou. Nic proti lidem žijícím mimo aglomerace, i oni mají právo na rychlý internet. Ovšem pouze právo, nikoliv nárok. Technologie jsou jednou z relativně méně regulovaných odvětví a i díky tomu zažíváme již minimálně třetí dekádu jejich obrovský boom. Nechme tržní síly pracovat tam, kde prokazatelně fungují. Možná že internet by na konci světa měl být pomalý a drahý.

Co mi naopak v dokumentu chybí, jsou konkrétnější představy o digitalizaci zdravotnictví. Elektronický recept a neschopenka snad nastartovaly trend správným směrem. Obecné prohlášení o propojení systémů jednotlivých zařízení potom vyloženě zklame.

Evergreenem podobných dokumentů je prohlášení, že úřady budou obíhat data a nikoliv občan. Inu, doufejme, že tentokrát to vyjde. Takových nápadů už tady bylo více. Ale bez změny způsobu uvažování nám ani PDFka nepomůžou.

Mgr. Jakub Skala je ekonom a chief operating officer Liberálního institutu.

13. Regionální a místní rozvoj

Marek Šoška

Témata regionálního a místního rozvoje jsou poměrně široká a vždy nutně zasahují do agendy jiných resortů. Bez návaznosti slíbených kroků nelze zaručit úspěch. Na první pohled je jasné, že vláda si jako zásadní bod zadala zvýšit dostupnost bydlení, a to kombinací regulačních i deregulačních prvků. Chce bojovat také proti vylidňování venkova a snižovat rozdíly mezi regiony.

Rozvoj regionů

Vyjma čerpání dotací a využití Národního plánu obnovy vláda ve finanční rovině slibuje změnu RUD (rozpočtového určení daní). Tento mechanismus upravuje způsob přerozdělení daní jednotlivým krajům a obcím. Právě velké kraje volají po změně, neboť jsou velmi v rozdělení znevýhodněny. Může za to historické rozhodnutí, že nové a méně vyspělé kraje mají být preferovány, aby mohly řádně rozvinout vlastní infrastrukturu. Dnes jsme ovšem o pár volebních období dál, na Vysočině mají nejhezčí silnice v republice, ale jiným krajům chybí finance na chod zdravotnictví, školství a dalších zásadních oblastí spadajících do jejich působnosti. Jako příklad můžeme uvést Jihomoravský kraj, který v roce 2020 obdržel na jednoho občana ze sdílených daní 5.763 Kč, ale Kraj Vysočina 10.428 Kč. ([Jihomoravský kraj \(jmk.cz\)](http://jihomoravsky.kraj.cz)). Bohužel vláda alibisticky ve svém prohlášení říká, že bude rozhodovat na základě shody s Asociací krajů České republiky. To v realitě znamená, že by zvýhodněné kraje musely hlasovat pro snížení vlastních rozpočtů. Umíte si to představit? Dále v prohlášení vnímáme lidovecké pero, které řeší podporu malých obcí, dostupnost jejich služeb a zabránění stěhování lidí do měst. Zajímavostí je návrh přesunu “vybraných centrálních úřadů” do regionů. Je otázkou, zda bude přesun ekonomicky výhodný a logisticky vhodný. Pozitivní body jdou uložit za příslib rozvíjení přeshraniční spolupráce, která má za cíl zvýšit dostupnost zdravotní péče.

Bydlení, stavební zákon a územní plánování

Cena nájemního i vlastnického bydlení roste a vláda se s ní rozhodla bojovat. Pravicově smýšlející volič ocení návrhy novely stavebního zákona, který by měl znamenat zjednodušení a zkrácení doby výstavby. Naprosto zásadní je návrh, aby velká města měla možnost vlastních stavebních předpisů, což by značně usnadnilo jejich rozvoj. Ambiciózní je také plán vytvoření pravidel mezi investorem a samosprávou, avšak rizikem může být získání silných nástrojů na straně obcí, které mohou znamenat vydírání investorů. Vláda upouští od nápadu centralizovat úřady a naopak chce jít cestou závazných výkladů a metodik, což může být v reálu efektivnější i levnější řešení. Vláda také slibuje, že bude poskytovat pozemky ve vlastnictví státu obcím, aby zde mohlo docházet k jejich rozvoji. Ambicí vládních stran je i zkrocení sdíleného ubytování (čti zregulování Airbnb), kdy chtějí odlišit příležitostný pronájem od standardního podnikání. V sekci územního plánování

chybí ve vládním prohlášení agenda k územnímu plánování, protože uvádí v podstatě jedinou informaci, a to podporu občanské vybavenosti.

Veřejné zakázky

Největším úskalím zadávání veřejných zakázek v současném právním režimu je soutěžení na kvalitu, čas a další aspekty, které nepřímo souvisí s cenou. Vzhledem ke složitosti zadávání takového řízení většina subjektů své ambice předem vzdá a soutěží na nejnižší cenu, která však nemusí být vždy ideálním kritériem. Pokud vezmeme v úvahu, že oprava místní komunikace bude znamenat ztrátu příjmů pro podniky v místě stavby i dočasné snížení kvality života obyvatel, tak i časové hledisko veřejné zakázky má najednou význam. Rovněž je dnes velmi komplikované nastavit podmínky tak, abychom vybrali to nejkvalitnější zboží. Na tuto problematiku vláda reaguje prostřednictvím rozšíření metodické podpory, což je změna nedostatečná. Nutně musí dojít k úpravě právních předpisů, které jsou ale z velké části převzaty z evropské legislativy, takže i zmíněná novela zákona o zadávání veřejných zakázek není směrodatná. Vláda navíc ve svém prohlášení nestanoví, zda se novela má dotýkat právě výše zmíněného problému. Dále slibuje spuštění e-shopu, kde úřadům nabídne centrálně vysoutěžené produkty. Takovou možnost neshledávám jako šťastnou, protože dále nemůže docházet ke konkurenci na trhu. Centrální soutěž pro stát bude mít jiný charakter ve srovnání s obcemi. Snadno tak může dojít ke zvýšení ceny při velké zakázce. Současně řešení může ohrožovat malé dodavatele, kteří jsou schopni zajistit pouze plnění pro několik málo obcí. Rovněž se v čase bude měnit cena produktů, kterou nebude vysoutěžená nabídka reflektovat. Naprosto abstraktní je reforma Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, který se má stát garantem férové soutěže. Co si vládní představitelé myslí, že tento státní orgán garantuje dnes?

Cestovní ruch

Politika cestovního ruchu úzce souvisí s dostupností služeb, kvalitou veřejného prostranství i dobrou dopravní infrastrukturou. Vláda si v tomto bodu vyčlenila celé čtyři odrážky, ve kterých se zapomněla věnovat organizaci CzechTourism, která spadá pod Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky a má tak přímou a konkrétní návaznost na její činnost. Právě při zmínce CzechTourism se rozsvítí červená kontrolka nejednomu řediteli destinačních organizací. Správně by se měla vláda zabývat, jestli tato organizace není přežitá a jakým způsobem ji reformovat pro potřeby moderní doby. Vláda slibuje představení zákona o cestovním ruchu, který se dříve skloňoval především v souvislosti s podnikáním cestovních agentur. Konkrétně už neříká, co bude obsahem takového návrhu zákona, takže se musíme nechat překvapit. Chtějí také restartovat celé odvětví s tím, že implicitně zmiňují oživení lázeňství. Proč? Nikdo neví. Jediným slíbeným přínosem je zřízení portálu e-Turista, kterým se má snížit administrativní zátěž podnikatelů a obcí při výběru ubytovacích poplatků. Alternativním usnadněním výběru poplatku by bylo jeho zrušení novelou zákona o místních poplatcích, ale to je dnes zřejmě politicky neprůchozí.

Vláda nenabízí čistá pravicová řešení jednotlivých témat, ale spíš hledá kompromis vzhledem k počtu politických stran, které ji tvoří. Je zřejmé, že agenda cestovního ruchu i problematika veřejných zakázek nebudou hlavní prioritou vlády. V oblasti dostupnosti bydlení chce být vláda velmi aktivní, ale bez konkrétních návrhů není zatím jasné, zda zkrátí cenový růst. Ocenit můžeme především odstoupení od původního stavebního zákona z dílny hnutí ANO a cíl urychlit stavební řízení. Velmi kladně můžeme hodnotit ambiciózní plán změny rozpočtové určení daní, jenž jako jediný nástroj citelně změní rozvoj v regionech. Pro většinu měst je pak zásadní možnost vlastních stavebních předpisů, které by pozitivně ovlivnily rozvoj krajských měst. Nezbyvá než držet vláde v prosazování slíbených záměrů palce.

Marek Šoška je absolventem práva ve veřejné správě na PF UPOL a členem rady pro marketing a cestovní ruch města Brna.

14. Doprava

Jiří Červenka

Za dobrou zprávu lze považovat již skutečnost, že kapitola Doprava je obsáhlá, tvoří ji celkem 44 konkrétních bodů. Nemáme v úmyslu komentovat na tomto místě každý jednotlivě, zaměříme se jen na ty nejvýznamnější nebo z liberálního hlediska nejrelevantnější.

Hned úvodní preambule sekce Doprava označuje za jeden z klíčových úkolů státu dostavbu chybějící infrastruktury. To nelze rozporovat. Silniční síť České republiky je podle analýzy Světového ekonomického fóra srovnatelná s Pákistánem a zatímco opatrně připravujeme zvýšení rychlosti vlaků na několika málo úsecích na 200 km/h, v takové Šanghaji dávno jezdí třístovkou i příměstský vlak na letiště. Je nicméně nutné připomenout, že hluboký dluh na dopravní infrastrukturu nevznikl teprve za vlády Andreje Babiše, předchozí garnitury si v tomto ohledu nemají vzájemně co vyčítat. Vzhledem k dlouhému horizontu příprav liniových staveb je zřejmé, že žádné velké stavební orgie nás v následujících letech nečekají, ani kdyby Fialova vláda neřešila od prvního dne nic jiného. Programové prohlášení slibuje rozšířit dálniční síť do roku 2025 o 200 km a ve výčtu prioritních staveb klade na první místo pokračování stavby Pražského okruhu. Na rozdíl od některých pražských politiků, kteří se domnívají, že s Pražským okruhem se spěchat nemusí a že problémy s dopravou v hlavním městě se vyřeší jednoduše tím, že se jízda automobilem řidičům dostatečně zneprůjemní, se v hodnocení významu Pražského okruhu pro plynulost a bezpečnost dopravy v celém Středočeském kraji s vládou plně ztotožňujeme.

Žádný zcela nový dálniční úsek, který by již nebyl rozpracován nebo se o něm alespoň nediskutovalo, programové prohlášení neslibuje. Na úrovni obecných proklamací se nicméně zavazuje k navýšení kapacit vybraných silnic 1. třídy i odstavných parkovišť, což jsou další velké bolesti české silniční sítě. V relativně bohaté evropské zemi by nemělo být normální, že

frekventované „jedničky“ stále vedou tolika obcemi a že kamiony parkují i na dálničních sjezdech, protože jinak nemají na povinnou přestávku kde zastavit.

Značnou kontroverzi vzbudil záměr vlády povolit na některých úsecích dálnic rychlost 150 km/h. Domníváme se, že se bohužel jedná o bouři ve sklenici vody a že kritici návrhu, kteří argumentují – navzdory reálným zkušenostem ze zahraničí i faktu, že překročení rychlosti figuruje jako příčina vážných nehod i na našich přetížených dálnicích zcela ojediněle – zhoršením bezpečnosti, mohou zůstat naprosto klidní. Zatímco v jiných bodech programového prohlášení volí autoři závazné formulace jako „podpoříme“, „zajistíme“, „zasadíme se“ nebo dokonce „docílíme“, ke zvýšení rychlosti opatrně uvádí, že „na nových úsecích dálnic vybavených moderní telematikou **bude možné** zvýšit povolenou rychlost až na 150 km/h za podmínek dobré viditelnosti a provozu“ (zvýraznění provedl Liberální institut). Považujeme za pravděpodobné, že tento bod se do programového prohlášení dostal zejména jako úlitba nejsvobodomyšlnější části pravicových voličů a že v praxi se legální jízdy stopadesátkou jen tak nedočkáme. Naopak máme obavy, aby ona „moderní telematika“ ve skutečnosti nevytvořila technické zázemí pro plošné úsekové měření rychlosti, jejíž překračování – raději to znovu zdůrazňujeme – není významnou příčinou nehod dokonce ani podle analýzy Centra dopravního výzkumu, což je organizace MDČR.

V oblasti bezpečnosti silničního provozu vláda dále neurčitě slibuje aktualizaci sankčního systému v novele zákona o silničním provozu s cílem zajistit efektivnější postih nejnebezpečnějších přestupků, zvýšení bezpečnosti silničního provozu a snížení postihu u banálních přestupků. Podobné formulace se v souvislosti s bodovým systémem opakují se železnou pravidelností, zatímco desítky tisíc řidičů přicházejí kvůli nedůvodně přísným sankcím (za řadu přestupků se rovnou uděluje i zákaz činnosti, takže bodový systém vlastně pozbývá smyslu) o řidičské oprávnění a v policejním zpravodajství stále častěji čteme o zastavení řidičů pod vlivem alkoholu či drog, kteří mají vysloveno pět (sedm, 13...) zákazů řízení. Je očividné, že původní záměr někdejšího ministra dopravy Šimonovského ochránit bodovým systémem „slušné řidiče před těmi neslušnými“ se víceméně míjí účinkem, protože ti nejneslušnější si z něj nic nedělají. Popřejme tedy Fialově vládě i sobě, aby vágní závazek dokázala – na rozdíl od svých předchůdců – skutečně přetavit do takové legislativy, kterou bude široká motoristická veřejnost považovat za přiměřenou a spravedlivou.

Jak už bylo řečeno v souvislosti s možným zvýšením povolené rychlosti, obezřetně se stavíme rovněž k záměru zavádět inteligentní dopravní systémy, protože zejména v českých podmínkách je až příliš snadné představit si jejich systematické zneužívání k represí a sledování pohybu. Od regulace rychlosti podle hustoty provozu je k úsekovému měření s automatickým rozesíláním pokut jen krůček a obce si takovou příležitost jistě nenechají ujít, jak vidíme aktuálně na Pražském okruhu, kde vám za průjezd vyšší rychlostí jedním úsekem okolo Jesenice přijde pokuta hned dvakrát – z Řičan a Černošic.

V oblasti veřejné dopravy se chce vláda zaměřit na její další zkvalitňování. Podle programového prohlášení „musí být cenově dostupná, lehce dosažitelná a musí nabídnout pohodlnou alternativu

k individuální dopravě.“ S čímž lze jen obtížně nesouhlasit. Otázkou je, nakolik je taková vize uskutečnitelná a za jakou cenu. Na železnici označuje vláda za hlavní prioritu výstavbu vysokorychlostních tratí (VRT). Americký libertariánský think-tank CATO Institute je sice kvůli enormním nákladům a nízké flexibilitě označuje za „zastaralou technologii“, ale v realitě evropských nálad vůči individuální a letecké dopravě budeme do budoucna rádi za každou možnost, jak se rychle a komfortně přepravit na větší vzdálenost. Fialova vláda zamýšlí klást také důraz na zabezpečení tratí a „urychlit“ vybudování železničního spojení mezi centrem Prahy a Letištěm Václava Havla. To mimochodem není jediný případ, kdy je ruzyňské letiště v programovém prohlášení zmíněno. Sekce „letectví“ má pouhé dvě stručné odrážky, z nichž jedna konstatuje, že „budoucí rozvoj (letecké dopravy) bude mít výstavba paralelní vzletové a přistávací dráhy Letiště Václava Havla Praha“. Tento záměr by zasloužil vlastní podrobnou analýzu, zde pouze konstatujeme, že z pohledu údajné nezbytnosti, ekonomických přínosů i kvality života je přinejmenším sporný. Na rozdíl od projektu kanálu Dunaj-Odra-Labe, o jehož zbytečnosti žádného sporu není a je dobře, že vláda se v programovém prohlášení zavázala k jeho zastavení.

Cyklistice věnuje programové prohlášení prostor, který je úměrný jejímu dopravnímu (nikoliv tedy rekreačnímu) potenciálu – jednu odrážku na samém konci kapitoly.

Celkově mezi řádky kapitoly Doprava čteme ambici zajistit lidem rychlejší a komfortnější cestování bez zbytečných byrokratických i technických překážek, ale jak se říká – nápad je jenom tak dobrý, jak dobrá je jeho realizace. Uvidíme, zda Fialova vláda dokáže překročit stín svých předchůdců, kteří společně přispěli k tomu, že v dopravě má Česká republika blíž k chudým zemím střední Asie než ke svým západním sousedům.

Jiří Červenka je analytik a konzultant a bývalý automobilový novinář.

15. Zemědělství

Filip Blaha

Právě ministerstvo zemědělství patřilo mezi resorty, které byly členy minulé vlády nejvíce zneužívány k prosazování jejich osobních zájmů.⁴ Česká republika byla tímto jednáním poškozena hned ve dvou rovinách – občané museli ze svých daní financovat koncern Agrofert a krajina byla devastována státními politikami, jako byla například podpora biopaliv první generace. Jak se hodlá s tímto dědictvím vyrovnat nastupující vláda?

Z programového prohlášení bohužel jasně vyplývá, že při řešení většiny problémů pro ni budou hlavním nástrojem tak často skloňované dotace. Plánované zastropování dotací může sice vyléčit symptomy agrofertizace českého zemědělství a dá se z tohoto důvodu

---

⁴ *Další dopis kvůli Babišovu střetu zájmů: odcházející vláda po sobě nechává tři nesplněné pokyny z Bruselu*, iROZHLAS, 2021

hodnotit jako pozitivní změna, neléčí však příčinu onemocnění. Příčinou jsou právě dotace samotné, které uměle udržují naživu firmy, které nejsou samy schopny dosahovat zisku, čímž brání volnému trhu v efektivním fungování. Každý zemědělec se pak logicky bude snažit získat co nejvíce dotací pro sebe, neboť je to jeho jediná možnost, jak se udržet v této pokřivené konkurenci. Za tímto účelem pak vznikají klientelistické vztahy mezi politiky a zájmovými skupinami,⁵ které jsme mohli pozorovat posledních osm let. Nenechte se však zmýlit. Agrofert je pouze jednou z mnoha zájmových skupin, které se snaží obohatit na úkor daňových poplatníků a jediným způsobem, jak nadobro omezit jejich moc a vrátit na trh zdravou konkurenci, je úplné zrušení zemědělských dotací jako např. na Novém Zélandu.

Jedním z opatření, které však nepochybně mohou pomoci vrátit konkurenci a efektivitu na zemědělský trh, je debyrokratizace. A zde se, jak se zdá, hodlá vláda vydat správnou cestou. Mimo jiné je deklarováno, že „zemědělské podniky nebudou zatíženy zbytečnou či duplicitní administrativou“. Plánuje se také omezit samotná byrokratická zátěž, kde má nový přístup „znamenat odklon od represe směrem k poradenství“. V neposlední řadě pak vláda plánuje zmodernizovat systém evidence využití zemědělské půdy (LPIS) a propojit jej s ostatními systémy, tak aby mohli zemědělci řešit administrativu na jednom místě. Právě odstraňování byrokracie je na rozdíl od dotací tím správným řešením, jak podpořit malé a střední zemědělce a proto nám nezbyvá nic jiného, než si přát, aby vláda zůstala svým slibům věrná.

Za skvělou zprávu se dá také označit konec podpory biopaliv první generace, symbolu devastace české krajiny ze strany minulé vlády. I v tomto případě platí, že stát se chová nejvíce ekologicky, pokud ruší svá předchozí nařízení a zákony a ne pokud vytváří nové.

Ve svých plánech se vláda dále hodlá zaměřit na podporu komplexních pozemkových úprav, za účelem zpomalení erozí a udržení vody v krajině. Ročně na tyto aktivity hodlá vyčlenit nejméně 3 miliardy Kč. Odvádění vody z krajiny chce také vláda zastavit skrze revidaci meliorací a jejich případným zrušením. Je však otázkou, jak moc vhodné je řešit tyto problematiky z pozice centrální vlády. O melioracích a dalších pozemkových úpravách by měli primárně rozhodovat ti, kterých se přímo dotýkají. Mnohem vhodnější by tedy bylo řešení na místní úrovni, které zhodnotí primárně přínosy a náklady pro zdejší obyvatele. Projekty pak mohou být v některých případech financovány prostřednictvím participativních rozpočtů. Aplikaci decentralizovaného přístupu můžeme pak pozorovat aspoň v likvidaci přemnožené zvěře či škůdců, kde vláda hodlá posílit pravomoci vlastníků

---

⁵ Tullock, Gordon, *The Welfare Costs of Tariffs, Monopolies and Theft*, Western Economic Journal, 1967

půdy a hospodářů. Vláda si zde logicky slibuje ušetření veřejných peněz a efektivnější ochranu krajín. K tomu všemu se dá ještě konstatovat, že lokální zemědělci budou dost pravděpodobně schopni tyto řešení zajistit s menšími náklady.

Oblast, kde si Fialův kabinet nepochybně zaslouží kritiku, je potravinářství. V programovém prohlášení vláda píše: „Podpoříme zkracování odbytových řetězců. Budeme zemědělce motivovat k tomu, aby suroviny dokázali sami zpracovat a dodat na místní trh (obchody, farmářské trhy, prodej ze dvora).“ Není však jasné, komu konkrétně by toto jednání mělo pomoci. Pokud by pro výrobce bylo výhodnější prodávat a zpracovávat své zboží na vlastní pěst, tak by tak již sami činili a v některých případech tak skutečně činí. V jiných případech však využívají dělby práce, kterou poskytuje volný trh, a své zboží prodávají ke zpracování dále v odbytovém řetězci. Tak či onak, tato tržní struktura se musí zformovat sama a spontánně bez narušování skrze státní pobídky.

Nesmyslně se také jeví boj s „dvojí kvalitou“ potravin. Spotřebitel by měl mít výsostné právo zvolit si, co bude jíst a kolik za tento produkt hodlá zaplatit. Zastánci boje proti „dvojí kvalitě“ potravin budou jistě argumentovat, že spotřebitel v tomto případě volbu nemá, neboť kvalita domácích potravin nedosahuje zahraniční úrovně.⁶ Toto tvrzení je však jednoznačně nepravdivé, kvalitní potraviny v České republice jsou běžně prodejné, to že se nejedná o ty mediálně nejznámější značky, na věci nic nemění. Pokud by vláda lpěla na stejných standardech jako v případě okolních zemí, docílila by u vybraných potravin maximálně zdražování a v důsledku by poškodila nízkopříjmové spotřebitele.

Jak již bylo řečeno, v oblasti zemědělství čeká vládu nepochybně řada nelehkých úkolů. I když se v některých případech jeví postoje vlády jako sympatické a slibují změnu správným směrem, jsou zde stále oblasti, které by si vyžadovaly důraznější přístup. Důraznější změnu by si jistě vyžadoval přístup k dotacím, ovšem i zde se dost pravděpodobně dočkáme zlepšení oproti vládě minulé. Ne že by však byla lafka nastavena vysoko.

Filip Blaha je studentem na ESF MUNI a členem Studentů za svobodu.

---

⁶ *Unijní test: Horší kvalita potravin na Východě je lež*, deník.cz, 2019

16. Životní prostředí

Filip Blaha

V případě klimatické změny bude mít nová vláda nepochybně svázané ruce zelenou politikou Evropské komise. V programovém prohlášení sice uvádí, že „při vyjednávání konkrétních opatření bude vláda na půdě EU zohledňovat možné sociální dopady a specifické podmínky České republiky“. Starého psa ovšem novým kouskům nenaučíš a stejně těžko bude Fialův kabinet předělávat European Green Deal na Czech Green Deal.

Důvodem proč nemůže Green Deal nebo jakýkoliv jiný centrální plán ze své podstaty, zohledňovat veškeré specifické podmínky každého členského státu je prostý nedostatek informací. Centrální moc typu Evropské komise nebude nikdy schopna alokovat zdroje a chránit životní prostředí tak efektivně, jako jednotlivci nebo lokální komunity, které na daném území žijí.⁷ Veškerá její snaha o jednotnou a centrální zelenou politiku bude ovlivněna nedostatkem lokálních informací, což bude v důsledku znamenat, že výsledné řešení nebude nikdy zohledňovat veškerá specifika členských států. Tento problém se asi nejvíce projevuje v oblasti energetické produkce, kde jsou jako jediný dlouhodobý zdroj energie uznávány obnovitelné zdroje. Ovšem vzhledem k rozdílným klimaticko-geografickým podmínkám mohou v případě některých států obnovitelné zdroje obstarat většinu energetické produkce jen stěží.

Vláda tedy v řešení klimatické změny a dosažení uhlíkové neutrality do jisté míry rezignuje na vlastní zelenou politiku na úkor těžkopádného a centrálního řešení v podobě Green Dealu s nadějí, že bude alespoň moci ovlivňovat jeho výslednou formu.

Na druhou stranu samotná ochrana krajiny zůstává v pravomocích národní vlády, která se zde chystá hrát, jak se zdá, velice aktivní roli. Oživen je mimo jiné návrh na ústavní ochranu vody, který Poslaneckou sněmovnou koloval v různých podobách již minulé volební období. Lze jen odhadovat, v jaké podobě bude výsledný návrh předložen, avšak soudě dle podoby předešlých návrhů, můžeme očekávat zvýšení vlivu státu ve spravování vodních zdrojů. Šlechetným cílem státu je jistě ochrana a udržení vody v krajině, opatření by však měla dost pravděpodobně opačný výsledek. Předpokládejme, že stát by se snažil zaručit ústavní právo na vodu svým občanům prostřednictvím zvýšením svého vlivu ve správě vodních zdrojů. V takovém případě by ovšem nebyl žádný občan motivován krotit se ve spotřebě vody a v důsledku by u těchto zdrojů došlo k přečerpání a následně situaci, kterou ekonomové označují jako tragédii obecní pastviny⁸ – tedy k nenávratnému vyčerpání společného zdroje. Pokud chce tedy vláda skutečně zachovat vodu v krajině, měla by se spíše zaměřit na jasné vymezení vlastnických práv k vodním zdrojům,⁹ tedy

⁷ Hayek, Fridrich von August, *The Use of Knowledge in Society*, The American Economic Review, 1946

⁸ Hardin, Garrett, *The Tragedy of the Commons*, Science, 1968

⁹ Anderson, Terry H. & Leal, Donald R., *Free Market Environmentalism*, Palgrave USA, 2001

převedení vody do rukou subjektů, jež budou motivovány tyto zdroje dlouhodobě udržovat – tedy soukromníkům, kteří zde budou motivováni budoucím ziskem nebo lokálním komunitám, které budou vodní zdroje spravovat pomocí principů polycentrického vládnutí.¹⁰

V oblasti dostupnosti a ochrany vody dále vláda slibuje „výraznou dotační podporu nových zdrojů pitné vody, vodovodů nebo propojování vodárenských soustav“. Tato opatření by měla jistě pomoci snížit cenu vody a tedy zvýšit její dostupnost. Úmysl je to nepochybně šlechetný, pomůže však toto opatření životnímu prostředí? S velkou pravděpodobností nikoliv. Stát totiž skrze tyto dotace nabourává cenový signál, který má spotřebitelům předávat informaci o vzácnosti vody. Umělým snížením ceny vody poté vláda vytváří iluzi o její snížené vzácnosti a ke spotřebitelům je poté vyslána informace, která stimuluje jejich spotřebu. Při tržní ceně, která by reflektovala skutečnou vzácnost vody, by naopak byli motivováni vodou více šetřit.⁷ Důležitost vody pro náš život je nezpochybnitelná a vzhledem ke klimatické změně bude čím dál větší. Nabízí se tedy otázka, proč narušovat tržní mechanismus, který je, jak se opakovaně ukazuje, nejlepším nástrojem pro konzervaci přírodních zdrojů.¹¹

Fialův kabinet také plánuje omezit budování nových vodárenských nádrží, a pokud už by jejich výstavbu povolila, tak jen za účelem zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Rozhodnutí povolit výstavbu nádrží pouze za tímto účelem je však čistě arbitrární a vláda nijak nevysvětluje, proč by měla mít tato funkce přednost před zemědělským, rekreačním nebo třeba užitkovým využitím vody. V případě existence volného trhu s vodou by mohla být voda využívána ke všem výše zmíněným účelům a tento zdroj by byl alokován mezi spotřebitele ve společensky efektivním množství. Vláda však svou intervencí na základě preference pitné vody způsobí nedostatek vody pro ostatní účely a zdroje tak budou alokovány neefektivně.⁷

Jestliže si předchozí návrhy na ochranu krajiny nebo klimatu vysloužily kritiku kvůli své škodlivosti, plánovaná opatření na omezení produkce odpadu budou v lepším případě pouze zbytečná. Snaha o zavedení zálohování PET, hliníkových obalů se totiž v zemi, kde odpad třídí 73% populace,¹² jeví jako vlamování se do otevřených dveří. Pokud navíc započítáme i případné náklady na administrativní změnu,¹³ které by toto opatření jistě přineslo, můžeme jej rovnou označit za kontraproduktivní.

Zavedení oběhového hospodářství však není jediná cesta, jak omezit produkci odpadu. Svoz a likvidace odpadu patří mezi služby, které jsou poskytovány skrze veřejné rozpočty. V horších případech obyvatelé města dokonce ani neplatí za svoz odpadu žádné poplatky (Ústí nad Labem), v těch lepších se výše poplatku alespoň odvíjí od vyprodukovaného množství a frekvence vývozu.

---

¹⁰ Ostrom, Elinor, *Governing the Commons*, Cambridge University Press, 2015

¹¹ *Simon Abundance Index*, CATO Institute, 2021

¹² Jak jsme v ČR třídili a recyklovali odpady v roce 2020?, *Samosebou.cz*, 2021

¹³ Kašparová, Lenka, *Zálohovat plastové lahve, nebo ne?*, *měšec.cz*, 2020

Poplatky za různé typy odpadu se však cenově neliší a producenti odpadu tudíž postrádají incentivy, které by je motivovaly substituovat produkci ekologicky škodlivějších typů, jako by tomu bylo na volném trhu. Dá se předpokládat, že zavedení cenového systému by mělo za důsledek například relativní zdražení likvidace plastových materiálů oproti papírovým, což by spotřebitele motivovalo ke snížení produkce tohoto typu odpadu.¹⁴

Vzhledem k výše zmíněným návrhům, které v podstatě pouze kopírují zelenou politiku stran z levého spektra, by pak bylo na místě, aby vláda ve své směšné kampani o národního ptáka hlasovalo pro pštrosa s hlavou v písku, který by symbolizoval její rezignaci na vlastní liberální ochranu životního prostředí, která nám byla slibována v rámci volební kampaně.

Filip Blaha je studentem na ESF MUNI a členem Studentů za svobodu.

17. Spravedlnost a právo

Natálie Vaicová

Programové prohlášení vlády v oblasti spravedlnosti a práva je na první pohled ve své celistvosti ambiciózním plánem. Dotýká se řady palčivých témat a postihuje jistě mnoho slepých míst v právním řádu České republiky. Z velké míry také reaguje na požadavky mezinárodních smluv, k nimž se Česká republika zavázala. Některé takové závazky však programové prohlášení zcela opomíjí.

Když se ale zaměříme na konkrétní body jednotlivě, vyvstává na mysl moudrost našich předků, kteří věděli, že: „když dva dělají totéž, není to vždy totéž“. Mnohdy je totiž u některých vizí zcela jasný účel a cíl, nikoliv však postup, kterým vláda miní kýženého efektu dosáhnout. Zda k tomu využije prostředků zákonodárné iniciativy a zatíží již tak hypertrofovaný právní řád dalším množstvím nových příkazujících nebo zakazujících norem nebo se vydá cestou méně invazivní, spíše motivační, a naopak právním vztahům „ulehčí“ od jejich téměř kompletní autoritativní kontroly. Některé body pak vzbuzují otázky z hlediska jejich nadbytečnosti.

Tak je tomu hned v případě prvního bodu, kterému je (podle systematiky) z neurčitého důvodu věnována vysoká priorita. Podle něj vláda plánuje do poloviny roku 2022 navrhnout změny, které usnadní zakládání a zápis společností s ručením omezeným do obchodního rejstříku s využitím prostředků pro elektronickou komunikaci a identifikaci. Byť je elektronizace a „debyrokratizace“ postupů veřejné správy jistě atraktivní téma, oblastí, které zjednodušení administrativních procesů vyžadují, je celá řada a některé po něm volají daleko hlasitěji. Již v červnu 2021 totiž Poslanecká

---

¹⁴ Santoriello, Andrea, *Externalities and the Environment*, Foundation for Economic Education, 1996

sněmovna schválila novelu notářského řádu,¹⁵ která s účinností od 1. září 2021 umožňuje distanční sepsání notářských zápisů s využitím elektronické identifikace pomocí videokonference prostřednictvím webového portálu Notářské komory České republiky.¹⁶ Přestože nedošlo k žádným změnám v hmotněprávních požadavcích pro založení společnosti, v případě společnosti, jejíž základní kapitál nepřevyšuje 20 000,- Kč¹⁷ může být založení online poměrně pružné a rychlé, přičemž nezbytnou překážku mnohdy představuje pouze potřeba elektronického podpisu. Nepopírám, že propojení informačních systémů veřejné správy by administrativní procesy urychlilo, zároveň se však domnívám, že to je problém systémový a bezpochyby se nevztahuje výlučně k zakládání společností s ručením omezeným.

Positivní (a nezbytná) je bezesporu ambice dokončit návrhy zásadních procesních předpisů – trestního řádu a věcného záměru civilního řádu. Trestní řízení upravuje zákon z roku 1961, který byl v průběhu let až do současnosti nespočetněkrát novelizován. Výsledkem je komplikovaný a nesystematický předpis, který takřka zamezuje efektivnímu a rychlému průběhu trestního řízení a obsahuje množství obsoletních ustanovení. Snaha nahradit tento několikrát oživovaný historický relikv je dlouhodobá. Komise pro nový trestní řád zahájila svou činnost už v roce 2014¹⁸ a dosud se nepodařilo dotáhnout legislativní činnost ke zdárnému konci. Nejinak je tomu v případě občanského soudního řízení. To upravuje rovněž novelami nespočetněkrát „napravovaný“ zákon z roku 1963. Nelze však říci, že ze strany odborné veřejnosti snaha o nové procesní předpisy není na denním pořádku. V případě věcného záměru civilního řádu však odborníci narazili na hlubší (systémové) problémy.¹⁹ Je tedy otázkou, jak se s naplněním předmětného cíle nová vláda popasuje. S ohledem na prodlevy v přijetí nových komplexních procesních předpisů a problémy, které tyto průtahy způsobují v praxi se však domnívám, že je již na čase zanechat tvrdošíjného lpění na představě dokonalých norem proces ovládajících a dokončit práce na těchto zásadních předpisech, byť by měly znamenat brzké novelizace.

Zajímavý je dále bod, podle něhož má vláda v úmyslu podpořit konsenzuální řešení rodičovských konfliktů, zajistit lepší ochranu obětem sexuálního a domácího násilí a podpořit úpravu právních

---

¹⁵ [Zákon č. 300/2021 Sb. zákon, kterým se mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti \(notářský řád\), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.](#)

¹⁶ <https://www.nkcr.cz/sro-online-informace>

¹⁷ Novela zákona o obchodních korporacích účinná od 1. ledna 2021 zjednodušila u společností s ručením omezeným se základním kapitálem ve výši maximálně 20.000,- Kč postup při zakládání tak, že již není třeba pro splacení základního kapitálu zřídit zvláštní účet v bance.

¹⁸ <https://www.justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>

¹⁹ Viz např. <https://www.ceska-justice.cz/2018/11/spicky-justice-podrobily-zamer-civilniho-radu-soudniho-drtive-kritice-odmitli-jako-cimrmanovu-pohadku>/<https://www.ceska-justice.cz/2018/11/spicky-justice-podrobily-zamer-civilniho-radu-soudniho-drtive-kritice-odmitli-jako-cimrmanovu-pohadku/>

podmínek pro registrované partnery. Není příliš jasné, jakými prostředky chce vláda ovlivňovat, případně intervenovat do rodičovských vztahů. Domnívám se, že stejně jako v případě zbylých dvou témat je nezbytná především osvěta a snaha o změnu společenských paradigmat. Závazek přijmout odpovídající právní úpravu pro ochranu dětí před jakýmkoliv fyzickým (ale i psychickým) násilím vyplývá České republice mimo jiné z Úmluvy OSN o právech dítěte²⁰ a Evropské sociální charty. Ta předpokládá ochranu dítěte před všemi formami násilí. „Výbor (pozn. Výbor OSN pro práva dítěte) soustavně prosazuje zcela nekompromisní postoj ke všem formám násilí na dětech, i těm minimálním, s tím, že jsou nepřijatelné a [...] jeho prohlášení „Žádné formy fyzického či psychického násilí“ neponechává prostor pro jiný výklad.“²¹ V roce 2015 shledal tentokrát Výbor pro sociální práva právní úpravu České republiky v oblasti tělesných trestů nedostatečnou a konstatoval porušení příslušného článku Evropské sociální charty.²² Aktuální lidskoprávní tendence jsou v otázce trestání dětí tedy poměrně jasné. Přesto použití fyzických trestů u dětí je pro více než polovinu českých občanů po dlouhou dobu stále akceptovatelné.²³ Spíše než trestněprávní reakci a sankční normy by proto podle mého názoru bylo třeba podpořit osvětové programy a preventivní opatření, pokud se jednotliví členové vlády zdrží jejich sabotování nešikovnými prohlášeními o „vymezování hranic“ a raději jim projeví podporu svým mlčením.

Mimo změnu nedostatečné právní úpravy skutkové podstaty trestného činu znásilnění²⁴ by podobné preventivní programy podporující komplexní a efektivní řešení byly vhodné rovněž v oblasti sexuálního a domácího násilí. K tomu by výrazně přispělo přijetí Úmluvy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí,²⁵ kterou však vláda ve svém prohlášení zcela opomíjí a přesto, že Česká republika předmětnou úmluvu podepsala již 2. května 2016, její ratifikace

---

²⁰ Čl. 19 odst. 1 Úmluvy OSN o právech dítěte: „1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna potřebná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním během doby, kdy jsou v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoli osob starajících se o dítě.“

²¹ Obecný komentář Výboru OSN pro práva dítěte č. 12 (2011) (CRC/C/GC/13; bod 17)

²² Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva o stížnosti č. 96/2013 ze dne 20. ledna 2015.

²³ Viz průzkum průzkumu agentury Nielsen Admosphere pro organizaci Liga otevřených mužů (LOM) z roku 2018

²⁴ [KRÁJÍČKOVÁ, Sabina. Affirmative consent ve světle Listiny základních práv EU.](#)

²⁵ [Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí \(Istanbulská úmluva\)](#)

byla pravidelně odkládána, přičemž naposledy rozhodl o dalším (ročním) odkladu současný ministr spravedlnosti Pavel Blažek (ODS).²⁶

Zcela pozitivní, a oproti předchozím krokům o něco specifitější, je soubor instrumentů pro posílení konceptu restorativní justice. Je zřejmé, že vláda si uvědomuje aktuální trendy moderního trestního práva tendující ke znovuzačlenění pachatele do společnosti,²⁷ a negativa spojená s jeho uvržením do kriminogenního prostředí.²⁸

Konečně zcela nezbytný je záměr vlády provést revizi systému odměňování znalců a zasazení se o obnovení jejich činnosti. Nedostatek znalců je aktuálně jeden z nejzávažnějších problémů ohrožující českou justici a rozhodování orgánů veřejné správy, který vyžaduje bezodkladné řešení.²⁹

Z vybraných bodů programového prohlášení je tedy patrné, že si vláda uvědomuje zásadní problémy, které momentálně tíží oblast spravedlnosti a práva ze všeho nejvíce a má v úmyslu vynaložit snahu o jejich řešení. Komplexnost zamýšlených řešení a konkrétní kroky, které při svých záměrech vláda uskuteční, však zůstává v současné chvíli otázkou dnů následujících.

Mgr. Natálie Vaicová je advokátní koncipientka.

18. Legislativa

Natálie Vaicová

Z úvodních slov bodu programového prohlášení, které se týká legislativy, vyplývá, že vláda si uvědomuje problematiku nadprodukce právní regulace a zřejmě i neustálého prohlubování omezování svobod.

Za cíl si vláda dává zejména zvýšení kvality legislativy, kterého chce docílit důkladnou analýzou každé zamýšlené právní úpravy podle očekávaných dopadů, předkládáním legislativních návrhů standardní legislativní cestou a jejich konzultace v rámci Legislativní rady vlády.

Situace nastala v důsledku šíření nemoci covid-19 přinesla dosud (v takové míře) nepoznané „možnosti“ Poslanecké sněmovny, potažmo vlády v přijímání právních předpisů. Pro laickou

---

²⁶ https://www.lidovky.cz/domov/istanbulska-rozbuska-ohrozuje-koalici-jsme-za-burany-zni-od-piratu-k-odlozeni-ratifikace-umluvy-o-do.A220205_210546_ln_domov_tmr

²⁷ NEDVĚTICKÝ, Kamil. Propojení penitenciární a postpenitenciární péče – podmínka fungující trestní politiky. *Trestní právo*, 2021, roč. 25, č. 2, s. 23-23.

²⁸ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Leges, 2014, s. 20.

²⁹ Viz např. <https://advokatnidenik.cz/2021/12/16/nedostatek-znalcu-ohrozuje-justici-je-potreba-nova-koncepce-odmenovani/>

veřejnost se již tak dost těžko uchopitelný legislativní proces a normotvorná činnost v průběhu předchozích dvou let staly důvodně pařeništěm zmatku, o které však mnohdy klopýtli i protřelí akademici. Kritiku předchozí vláda sklízela mimo jiné za možné zneužívání stavu legislativní nouze a nedostatečnou kooperaci s poradním orgánem Legislativní radou vlády.

Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů zná již zmíněný institut zkracující standardní proceduru přijímání návrhů zákonů, který umožňuje předsedovi Sněmovny za přísně stanovených podmínek vyhlásit na návrh vlády stav legislativní nouze na určitou dobu.³⁰ Při takto vyhlášeném stavu legislativní nouze pak může předseda Sněmovny na návrh vlády rozhodnout o projednání předloženého vládního návrhu zákona ve zkráceném jednání.³¹ Projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání s sebou přináší omezení parlamentní rozpravy, zkrácení práv parlamentní opozice a „narušení či relativizování [...] demokratických principů ovládajících legislativní proces“.³² Z toho důvodu by se mělo k využití institutu legislativní nouze přistupovat mimořádně, důvodně a se vši obezřetností, přičemž jeho zneužití se Ústavní soud během své rozhodovací praxe již věnoval, a to v citovaném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 55/10 ze dne 1. března 2011.

Deklarace vlády o respektování demokratických principů řádného legislativního procesu v rámci programového prohlášení ze dne 7. ledna 2022 je tedy bezpochyby pozitivní. Naráží však na realitu všedních dní, například v souvislosti s nyní již kontroverzní novelou „pandemického zákona“,³³ kterou Poslanecká sněmovna schválila ve stavu legislativní nouze dne 2. února 2022.³⁴ Senát, který kritizoval mimo další právě zrychlené projednání zákona ve stavu legislativní nouze, předmětnou novelu zamítl,³⁵ což pro předsedu vlády Petra Fialu podle jeho slov sice

---

³⁰ Čl. 99, odst. 1 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny.

³¹ Čl. 99, odst. 2 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny.

³² Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 55/10 ze dne 1. března 2011, bod 79.

³³ Zákon ze dne 18. února 2022, kterým se mění zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 4/2022 Sb., a zákon č. 520/2021 Sb., o dalších úpravách poskytování ošetrovného v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii onemocnění COVID-19.

³⁴ [Sněmovní tisk 127/0.](#)

³⁵ [Usnesení Senátu č. 377, z 20. schůze, konané dne 10. 2. 2022.](#)

znamenal „zpětnou vazbu“,³⁶ nicméně dne 18. února 2022 Poslanecká sněmovna senátní veto přehlasovala³⁷ a dne 25. února 2023³⁸ byla předmětná novela vyhlášena ve Sbírce zákonů.³⁸

Neuplynulo tedy od programového prohlášení vlády ještě příliš mnoho času, přesto její předseda není myšlenka na projednávání návrhů zákonů ve zkráceném jednání příliš zdrženlivý. Konkrétně se dále jedná například o novelu zákona o státní sociální podpoře,³⁹ novelu zákona o platu představitelů státní moci⁴⁰ nebo aktuální právní úpravu připravovanou v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině a přístupem migrantů z Ukrajiny na pracovní trh.⁴¹

Zcela pozitivní je v programovém prohlášení avizovaná spolupráce státní správy s kvalitními akademickými pracovišti v ČR a zahraničí a posílení spolupráce vlády s Legislativní radou vlády. Jedná se o poradní orgán vlády na poli její legislativní činnosti, který je složen z předních odborníků z řad akademiků, ale i právních expertů z praxe. Důsledná kooperace s tímto orgánem zaručí zvýšení úrovně tvorby právní regulace.

Jak ale zejména v souvislosti s pandemií nemoci Covid-19 a normotvornou činností v předchozích dvou letech vyplynulo na povrch, spolupráce vlády by se podle mého názoru neměla omezovat pouze na odborníky v oblasti právní vědy, byť předchozí vláda možnosti takové spolupráce nečerpala nijak výrazně a využívala jí spíše ojediněle. Domnívám se, že v souvislosti s legislativní činností by měla vláda svou součinnost rozšířit, resp. prohloubit i v rámci jiných odvětví a zamýšlenou právní regulaci konzultovat s poradními orgány pro tyto jiné oblasti, například

---

³⁶ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/politika-snemovna-senat-reakce-koronavirus-pandemicky-zakon_2202102002_voj.

³⁷ Sněmovní tisk 127/0.

³⁸ Viz Sbírka zákonů ČR, roč. 2022, ze dne 25. února 2022.

³⁹ Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-predsedy-vlady-petra-fialy-v-poslanecke-snemovne-k-aktualni-situaci-na-ukrajine-194660>/<https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-predsedy-vlady-petra-fialy-v-poslanecke-snemovne-k-aktualni-situaci-na-ukrajine-194660/>

s Národní ekonomickou radou.⁴² To by umožnilo a zdokonalilo predikce praktických dopadů a fungování zamýšlené právní regulace a identifikovalo její případné negativní externality předem, nikoliv až „za chodu“ a při značné hospodářské zátěži. Přijaté právní úpravy by pak mohly být nejen právně bezrozporné, ale i účelné a smysluplné.

Z programového prohlášení však vyplývá, že vláda upřednostňuje přesně opačnou cestu, kdy nově přijaté právní předpisy (zákony, nařízení vlády i vyhlášky) zamýšlí nejpozději do pěti let od nabytí jejich účinnosti vyhodnotit jejich fungování v praxi.

Ze statistických údajů vyplývá, že jen za rok 2021 bylo ve Sbírce zákonů vyhlášeno 533 právních předpisů a dalších aktů.⁴³ V tomto období však velkou část přijatých předpisů tvořila usnesení vlády o přijetí krizových opatření. Abychom tedy byli spravedliví, za rok 2017, ve šťastné době před pandemií nemoci covid-19, se jednalo o číslo 476,⁴⁴ za rok 2015 bylo ve Sbírce zákonů vyhlášení pouhých 408 právních předpisů a dalších aktů.⁴⁵ Není proto zřejmé, kdo a jakým způsobem bude takové množství předpisů přezkoumávat a jak to vláda míní skloubit s v programovém prohlášení avizovaným snížením počtu úřednických míst.⁴⁶

V českém právním prostředí panuje již dlouhou dobu představa, že každou situaci je třeba právně regulovat. Výsledkem je nepřehledná legislativní džungle obsahující řadu obsoletních ustanovení. Proto jednoznačně kladně hodnotím úmysl vlády zrušit řadu zbytečných předpisů nebo regulací postrádajících smysl a zjednodušit stávající pravidla. Adresátem řady právních norem jsou běžní lidé. Nedává proto dost dobrý smysl, aby je svazovala pravidla, kterým nejsou schopni porozumět. Kladná je dále snaha zaměřit se na zjednodušení povinností malých a středních podniků, což nepochybně povede ke zlepšení hospodářské situace jako takové.

Celkově hodnotím programové prohlášení vlády v oblasti legislativy pozitivně. Nadprodukce právní regulace je již dlouhou dobu neudržitelná. Největším přínosem by proto bylo, pokud by se současné vládě podařilo legislativní džungli pročešat do podoby, když už ne francouzského, pak alespoň anglického parku.

Mgr. Natálie Vaicová je advokátní koncipientka.

---

⁴² [Národní ekonomická rada vlády \(dále jen „NERV“\) je odborným poradním orgánem vlády pro oblast ekonomických opatření, strategických hospodářských plánů, veřejných investic a systémových reforem.](#)

⁴³ Rejstřík Sbírky zákonů 2021.

⁴⁴ Rejstřík Sbírky zákonů 2017.

⁴⁵ Rejstřík Sbírky zákonů 2015

⁴⁶ Viz Programové prohlášení vlády v sekci Vnitřní bezpečnost: Veřejná správa.